

[EVALUATIE INTERVENTIE ZJUULKE]

Gebruik van Limburgse taal in de kinderopvang

ONDERZOEKSRAPPORT NOVEMBER 2025

Dit onderzoek is uitgevoerd door de Innovatiewerkplaats van MIK & PIW Groep en Radar
Emily van Gool, Nardie Fanchamps en Jérôme van Dongen, in opdracht van
Hoes veur 't Limburgs, Het kennis- en expertisecentrum voor de Limburgse taal

DE INNOVATIEWERKPLAATS

Samen leren, experimenteren en innoveren

Inhoud

Samenvatting

Limburgse samenvatting

H1 Inleiding

1.1 Algemeen belang van taal en meertaligheid

1.2 Jonge kinderen en voorschoolse opvang

1.3 Limburgse context en interventie Zjuulke

1.4 Probleemstelling

1.5 Doel van het onderzoek

1.6 Onderzoeksvraag

H2 Onderzoek aanpak

2.1 Methode

2.2 Beschrijving van de interventie Zjuulke

2.2.1 Ontwikkeling en theoretische basis

2.2.2 Interventieonderdelen en materialen

2.3 Onderzoekcontext

2.3.1 Context van de kinderopvang

2.3.2 Deelnemende locaties

2.4 Dataverzameling

2.4.1 Vragenlijsten

2.4.2 Observaties

2.4.3 Interviews

2.4.4 Documentanalyse

2.4.5 Onderzoeksperiode

2.5 Data-analyse

2.5.1 Kwantitatieve analyse

2.5.2 Kwalitatieve analyse

2.6 Ondersteunende communicatie en PR

H3 Resultaten

3.1 Inleiding

3.2 Resultaten van de vragenlijsten

3.2.1 Respons en steekproefkenmerken

4

5

6

6

6

8

8

9

9

10

10

10

11

11

13

13

13

14

14

14

15

16

17

17

17

18

18

19

19

19

19

3.2.2	Gebruik van de Limburgse taal door PP'ers	19
3.2.3	Percepties van PP'ers over meertaligheid	20
3.2.4	Ouders en thuistaalgebruik	20
3.3	Observaties in de praktijk	20
3.3.1	Algemene indrukken en pedagogisch klimaat	21
3.3.2	Toepassing van de interventie Zjuulke	21
3.3.3	Verschillen tussen locaties	21
3.3.4	Kindreacties en taalgebruik	22
3.4	Interviews	22
3.4.1	Houding en perceptie ten aanzien van Limburgs taalgebruik	23
3.4.2	Ervaren impact bij kinderen	23
3.4.3	Professionele ontwikkeling van PP'ers	23
3.4.4	Ouderbetrokkenheid en intergenerationele overdracht	24
3.4.5	Resultaten documentanalyse	24
3.5	Integratie van resultaten	25
3.5.1	Normalisatie van Limburgs taalgebruik	25
3.5.2	Professionalisering van pedagogisch handelen	25
3.5.3	Versterking van taalidentiteit en ouderbetrokkenheid	25
3.5.4	Samenvattende beschouwing	26
H4	Discussie en conclusie	27
4.1	Conclusies	27
4.2	Methodologische beperkingen	28
H5	Aanbevelingen	29
5.1	Aanbevelingen met betrekking tot de uitvoering (deelvraag 1)	29
5.2	Aanbevelingen met betrekking tot ervaringen en houding (deelvraag 2)	30
5.3	Aanbevelingen met betrekking tot potentiële impact (deelvraag 3)	30
5.4	Externe reflectie en procesaanbeveling	30
	Dankwoord	32
	Literatuurlijst	33
	Bijlagen	34
	Colofon	47

Samenvatting

De bewonerspopulatie in Limburg kenmerkt zich door multiculturaliteit en meertaligheid waarbij onder andere Nederlands en de Limburgse taal wordt gesproken (Schmeets & Cornips, 2021). Daarbij blijkt uit onderzoek dat de Limburgse taal steeds minder wordt gesproken door jonge kinderen (Driessen & Borel, 2021). Ongeveer 75% van de Limburgse bevolking spreekt Limburgs. Dit aantal daalt echter naar 40% van de jongste doelgroep/kinderen. Daarbij zien we dat kinderen die aanvankelijk thuis Limburgs spreken, na verloop van tijd in de opvang Nederlands gaan spreken (Willemse, 2019).

Echter, buiten de constatering dat de Limburgse taal steeds minder gesproken wordt, blijkt uit verschillende onderzoeken dat – mits de thuistaal (bijvoorbeeld Limburgs) over een voldoende woordenschat beschikt – deze een positief effect heeft op de taalontwikkeling én de ontwikkeling van executieve vaardigheden van kinderen (Cummins, 2000; Verhoeven & Leseman, 2006). Aanpassen naar: Om voor de Limburgse taal een plek binnen de kinderopvang te creëren, zodat kinderen binnen de voorschoolse context de kans geboden krijgen zich meertalig te ontwikkelen is derhalve het project “Zjuulke” opgezet.

In 2023 is het project ‘Zjuulke’ in pilotvorm gestart op zes verschillende kinderopvanglocaties van MIK & PIW Groep en Kinderopvang Heerlen. Doel van deze interventie was tweeledig: niet alleen de intentie om de toepassing van de Limburgse taal te normaliseren, maar vervolgens ook te stimuleren. In het project wordt de Limburgse taal met behulp van specifieke aanpak en hulpmiddelen actief ingezet om een bredere generieke taalontwikkeling te stimuleren, met de focus op meertaligheid en de ontwikkeling van de executieve en sociaal-emotionele vaardigheden bij kinderen. Daarbij beoogt onderliggend onderzoek het gebruik van de Limburgse taal in de pilotpraktijken te volgen.

De resultaten laten zien dat Zjuulke bijdraagt aan taalplezier, sociaal-emotionele binding en de zichtbaarheid en waardering van het Limburgs in de peuteropvang.

De motivatie bij zowel ouders als PP’ers om het project Zjuulke tot een succes te maken is groot.

Verder blijkt uit het onderzoek dat de opgezette werkwijze binnen het project niet altijd even consequent is gevolgd. Daarbij is geconstateerd dat er weinig tot niet conform de opzet is gewerkt, uitgevoerd en toegepast door de PP’ers zoals initieel bedoeld. Zo worden de methodes “één-gezicht-één-taal” of “tijd-plaats” op één kinderopvang locatie na (25%) niet of weinig consequent toegepast. Ook bestaan er nog misvattingen over negatieve effecten van dialectgebruik door PP’ers (Bourhis et al., 2007).

Binnen de kinderopvang is de behoefte aan ondersteuning en begeleiding – zowel op inhoudelijk gebied als met het inzetten van praktische onderdelen – duidelijk aanwezig. Bovendien blijken de materialen die zijn aangeboden vooraf of tijdens het project niet of nauwelijks gebruikt. Tevens is er een behoefte aan kennisdeling en ondersteuning met betrekking tot bovengenoemde aspecten.

Concluderend kan gesteld worden dat het project Zjuulke breed wordt omarmd, de intentie en erkenning groot is, maar dat de praktische implementatie en inhoudelijke ondersteuning belangrijke aandachtspunten vormen.

Limburgse samenvatting

(Meerssens dialect)

De bewonerspopulatie in Limburg kenmerk zich door multiculturaliteit en meertaligheid, wa-bie onder andere de Nederlandse en Limburgse taal gesjproke weure (Schmeets & Cornips, 2021).

Oet onderzoek blik bovendien dat de Limburgse taal stjeeds minder gepsjproke weurt door jóng kinger (Driessen & Borel, 2021). Ongevjer 75% van de Limburgse bevolking sjpraak de Limburgse taal. Dit daalt noa roond de 40% (Cornips et al., 2022). Auch zeen veer dat kinger die thoes Limburgs praote, nao verlaop van tied in de opvang euvergoon naor 't Nederlands (Willemse, 2019). Meh neve het feit dat de Limburgse taal sjteeds minder gebruik weurt, blik oet versjillende onderzoeken dat – es de thoestaal (b.v. Limburgs) 'n ondersjteunende woordesjat haet – deze positief bedreug aan de taalontwikkeling én aan de ontwikkeling van executieve vaardighede van kinger (Cummins, 2000; Verhoeven & Leseman, 2006).

Um de kanse van de Limburgse taal veur de ontwikkeling van (jóng) kinger in kaart te bringe, is 't project Zjuulke opgezat. In 2023 is 't project Zjuulke in pilotvorm gesjart op zês versjillende kinger- en peuteropvanglocaties van MIK & PIW Groep en Peuteropvang Heerlen. 't Doel van de interventie waor twjèledig: neet allein de intentie um 't gebruik van de Limburgse taal te normalisere, meh auch um deze actief te sjtimulere. In 't project weurt de Limburgse taal mit eine sjpecifieke aanpak en hulpmidde doelgerich ingezet um de breier generieke taalontwikkeling te verstjerke, mêt de focus op meertaligheid en op de executieve vaardighede van kinger. 't Ónderligkend onderzoek haet es doel um te volge hoe de Limburgse taal in de pilotpraktijke daadwerkelijk weurt ingezet.

De resultate laote zeen dat Zjuulke biedraagt aan taalplezeer, sociaal-emotionele binding, en de zichbaarheid en waardering van het Limburgs in de kingeropvang. Wiejer blik oet 't onderzoek dat de opgezatte werkwies neet altied consequènt gevolg is. D'r is vastgesjtêld dat d'r van de opzat waal ónderhandeld, meh weinig tot neet volgens de bedoeling gewerrek is. Zwa weurt de methode ein-gezich-ein-taal of tied-plaats – op ein peuterspeelzaal nao (25%) – nauwelijks consequènt toegepas. Auch zeen d'r nog misvattinge euver meugelijke negatieve effecte van dialectgebruik door PP'ers (Bourhis et al., 2007).

Binnen de locaties is 'n duudelijke behoefte aan ondersjteuning en begeleiding – inhawdelijk én praktisch. Auch de materiale die veur of tijdens 't projec aangereik waore, weure weinig of neet gebruik. Dao-neeve is d'r auch behoefte aan kennisdeiling en wiejere ondersjteuning.

Concluderend: Zjuulke weurt breid umerremd; de intentie en erkenning zeen grwat, meh de praktische implementatie en de inhaddelijke ondersjteuning blieve belangrijke aandachtspunte.

H1 Inleiding

1.1 Algemeen belang van taal en meertaligheid

Het Limburgs is een door het Europees Handvest officieel erkende regionale taal in Nederland. Een van de initiatieven om het Limburgs actief te behouden en te versterken is de ondertekening van het Convenant Limburgse Taal. Op 9 november 2019 hebben diverse organisaties uit het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijke veld, samen met de Provincie Limburg en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dit convenant ondertekend. Hiermee hebben de partijen gezamenlijk de ambitie uitgesproken om het Limburgs te behouden, het gebruik ervan te bevorderen en de positie van de taal binnen uiteenlopende domeinen van de Limburgse samenleving te versterken. Uit onderzoek blijkt dat het stimuleren van de Limburgse taal aantoonbaar positieve effecten heeft op zowel de taalontwikkeling als de ontwikkeling van executieve functies, zoals plannen, concentreren en cognitieve flexibiliteit (Bialystok, 2009; Cummins, 2000). Toch lijkt in de dagelijkse praktijk bijvoorbeeld in kinderopvangcentra, scholen, buitenschoolse opvang en sport- of verenigingsactiviteiten het Nederlands steeds vaker de dominante voertaal te zijn (Cornips & De Rooij, 2013; Driessen & Borel, 2021). Dit gebeurt ondanks de wetenschappelijke consensus dat regionale talen, zoals het Limburgs, een volwaardige ontwikkelingsmogelijkheid vormen die kan bijdragen aan de cognitieve, sociale en culturele ontwikkeling van kinderen (Fishman, 1991; Extra & Yagmur, 2012).

1.2 Jonge kinderen en voorschoolse opvang

Binnen kinderopvang wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de taalontwikkeling van jonge kinderen. De intentie daarbij is om de taalontwikkeling te stimuleren en te activeren, met als doel de taalvaardigheid te bevorderen. Een belangrijke vraag hierbij is in hoeverre jonge kinderen, bijvoorbeeld driejarigen, zich bewust zijn van de talen die zij spreken, en hoe professionals de talige diversiteit in de voorschoolse opvang zo kunnen benutten dat kinderen hiervan profiteren en een stevige taalbasis ontwikkelen.

Het ontwikkelen van talenbewustzijn vraagt van kinderen dat zij over taal nadenken en er bewust mee omgaan. Dit doet een beroep op complexe cognitieve functies, die bij jonge kinderen nog volop in ontwikkeling zijn. Hierdoor kunnen kinderen weliswaar meerdere talen vloeiend leren spreken, maar zijn zij vaak nog niet in staat om bewust tussen talen te schakelen of op hun taalgebruik te reflecteren. Dit geldt zowel voor Limburgstalige peuters als voor peuters met een migratieachtergrond.

Kinderen die voor het eerst in aanraking komen met een tweede taal, bijvoorbeeld na recente immigratie, doorlopen vaak een fase waarin zij weinig of helemaal niet spreken. Daarbij is het van belang te benadrukken dat een “tweede taal” niet per se een buitenlandse taal hoeft te zijn; ook regionale talen of dialecten, zoals het Limburgs, dienen in dit perspectief als volwaardige tweede taal beschouwd te worden (Cornips & De Rooij, 2020). Professionals kunnen deze stille periode doorbreken door taal aan te bieden in betekenisvolle contexten, ondersteund met handelingen, mimiek, intonatie en vaste routines (Damhuis et al., 2004; MIND-team, 2021).

Om de taalontwikkeling optimaal te faciliteren, is een rijke en veilige leeromgeving essentieel, met kwalitatief hoogstaand taalaanbod en betekenisvolle interactie (Van Koeven & Smits, 2020). Daarbij is samenwerking tussen professionals rondom het kind cruciaal (Van Keulen, 2014).

Voor kinderen die thuis uitsluitend Limburgs spreken, geldt dat zij in de kinderopvang veelvuldig in aanraking komen met het Nederlands. Onderzoek toont dat tweetalige kinderen vaak een beperktere woordenschat hebben in beide talen afzonderlijk, in vergelijking met eentalige kinderen (Bialystok et al., 2010). Dit kan aanvankelijk leiden tot een achterstand in woordenschat in de tweede taal. Recente studies laten echter zien dat een stevige basis in de eerste taal deze achterstand kan compenseren (Van den Bosch et al., 2019). Dit onderstreept het belang van een sterke thuistaal als fundament voor verdere taalontwikkeling.

Het is echter van cruciaal belang om kinderen reeds op jonge leeftijd zoveel mogelijk talig te stimuleren. Immers, in de leeftijdsfase van 2 tot 4 jaar verloopt taalverwerving grotendeels onbewust en op natuurlijke wijze, vooral via spel en interactie. Peuters krijgen geen formeel taalonderwijs, maar ontwikkelen hun taalbegrip en taalproductie in sociale contexten. Hierbij is een groot verschil zichtbaar tussen taalbegrip (dat vaak ver voorloopt) en taalproductie. Non-verbale ondersteuning speelt in deze fase een belangrijke rol. Zeker bij jonge kinderen die zich in de “gevoelige ontwikkelingsperiode” bevinden.

1.3 Limburgse context en interventie Zjuulke

Hoewel het aantal Limburgssprekende kinderen in de provincie terugloopt, wijst onderzoek erop dat meertaligheid juist een positieve bijdrage levert aan de cognitieve en talige ontwikkeling van kinderen (Cummins, 2001; Cornips, 2020). Wanneer kinderen de ruimte krijgen zich in meerdere talen te ontwikkelen, verdiept dit hun taalbegrip, vergroot het hun denkflexibiliteit en versterkt het hun informatieverwerking.

Bovendien blijkt de mate waarin een kind zich in de thuistaal ontwikkelt een sterke voorspeller van succes in de tweede taal (Verhoeven & Leseman, 2006).

Het gebruik van een thuistaal zoals bijvoorbeeld het Limburgs heeft daarnaast bredere voordelen.

Het ondersteunt de Nederlandse taalontwikkeling, bevordert schoolprestaties, stimuleert non-verbale intelligentie, versterkt de identiteitsontwikkeling en vergemakkelijkt de communicatie binnen het gezin. Een positieve houding ten aanzien van de thuistaal is hierbij een belangrijke randvoorwaarde.

Desondanks bestaat in de praktijk nog regelmatig de opvatting dat het spreken van het Limburgs de ontwikkeling van het Nederlands zou belemmeren. Deze perceptie wordt gedeeld door sommige ouders, pedagogisch professionals en andere stakeholders (zoals gemeenten, GGD'en en onderwijs- en opvangbesturen).

Ter inspiratie is gekeken naar Friesland, waar ruime ervaring is opgedaan met tweetalige opvoeding en onderwijs. Het Kenniscentrum Meertalig Opgroeien, ofwel Sintrum Frysktalige Berne-opfang (SFBO) heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van het Limburgse project Zjuulke, dat in 2023 door 't Hoes veur 't Limburgs is geïnitieerd. Het project ondersteunt pedagogisch professionals in het bewust en actief inzetten van het Limburgs in de kinderopvang.

Om binnen het project Zjuulke een aanbod op basis van de Limburgse taal mogelijk te maken zijn diverse materialen ontwikkeld, waaronder beeldmateriaal, flyers, de Taalgroeimeter, kleurplaten, een handpop (Zjuulke), liedjes, voorleesboeken en praatplaten. Daarnaast zijn er activiteiten georganiseerd, zoals voorleesmomenten, zang, theater en interactieve workshops. Ook zijn professionals getraind in methoden zoals de één-gezicht-één-taal-methode. Inmiddels hebben meerdere kinderopvanglocaties de interventie geïmplementeerd.

Het onderzoek richt zich op de toepassing van Zjuulke in de praktijk en brengt de werkzame mechanismen, de ervaren meerwaarde en de potentiële impact van de interventie in kaart. Dit ten einde gedegen uitspraken te kunnen doen betreffende het stimuleren van de Limburgse taal als ontwikkelmogelijkheid.

1.4 Probleemstelling

Hoewel het percentage van de Limburgse bevolking dat de Limburgse taal spreekt altijd rond de 75% lag, laat recent onderzoek zien dat dit percentage onder jonge kinderen zakt tot ongeveer 40% (Cornips et al., 2022). Deze afname sluit aan bij bredere signalen uit de praktijk: ouders geven aan dat kinderen die thuis Limburgs spreken, na enige tijd in de kinderopvang vaak volledig overschakelen op het Nederlands.

Tegelijkertijd blijkt dat sommige pedagogische professionals terughoudend zijn in het gebruik van het Limburgs, waardoor methoden als één-gezicht-één-taal en tijd-plaats nauwelijks worden toegepast, zeker bij kinderen die thuis geen Nederlands spreken. Deze terughoudendheid hangt samen met handelingsverlegenheid én met de hardnekkige overtuiging bij ouders, pedagogisch professionals en beleidsmatige stakeholders – zoals gemeenten, GGD'en en bestuurders – dat het gebruik van het Limburgs de Nederlandse taalontwikkeling van kinderen zou belemmeren.

Deze veronderstellingen staan echter haaks op wetenschappelijke inzichten waaruit blijkt dat meertaligheid juist een positieve bijdrage levert aan de cognitieve, talige en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Het centrale probleem is daarmee dat de Limburgse taal in de kinderopvang steeds minder wordt gebruikt, terwijl hier zowel kansen liggen voor de ontwikkeling van jonge kinderen als voor het behoud van de regionale taal.

1.5 Doel van het onderzoek

Doel van de interventie Zjuulke is tweeledig. Het beoogt de toepassing van de Limburgse taal te normaliseren en vervolgens ook te stimuleren.

Het onderliggende onderzoek heeft vervolgens als doel de toepassing en ervaringen in de praktijk te beschrijven, alsmede de werkzame mechanismes, meerwaarde en potentiële impact van de interventie 'Zjuulke' aan te tonen. Dit met als hoger gelegen doel om onderbouwing te verzamelen en uiteindelijk weloverwogen een beslissing te kunnen nemen over het opschalen van de betreffende interventie.

1.6 Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt: Hoe werkt interventie 'Zjuulke' – gericht op stimuleren van de Limburgse taal onder jonge kinderen – in de praktijk? Hoe zijn de ervaringen en wat is de potentiële impact?

H2 Onderzoek aanpak

2.1 Methode

Dit onderzoek is opgezet als een mixed-methods procesevaluatie, waarin zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden zijn gecombineerd om de implementatie en ervaren werking van de interventie Zjuulke in kaart te brengen. De keuze voor een mixed-methods-benadering is methodologisch onderbouwd, aangezien deze aanpak de mogelijkheid biedt om cijfermatige gegevens (zoals frequentie van gebruik) te trianguleren met ervaringsgerichte data (zoals percepties en observaties). Hierdoor wordt niet alleen inzicht verkregen in wat er feitelijk gebeurt, maar ook in hoe en waarom dit op een bepaalde manier plaatsvindt (Creswell & Clark, 2018).

Het onderzoek is uitgevoerd als een procesevaluatie, waarbij de nadruk lag op de wijze van uitvoering, de context en de beleving van betrokkenen, eerder dan op directe effectmeting. Dit type evaluatie is geschikt om interventies in een vroege implementatiefase te analyseren en te optimaliseren (Saunders et al., 2020).

De procesevaluatie richtte zich op één centrale onderzoeksvraag en drie deelvragen.

Centrale onderzoeksvraag:

Hoe werkt interventie 'Zjuulke' – gericht op stimuleren van de Limburgse taal onder jonge kinderen – in de praktijk? Hoe zijn de ervaringen en wat is de potentiële impact?

Deelvragen

- 1 Hoe wordt de interventie Zjuulke in de praktijk uitgevoerd binnen de kinderopvang?
- 2 Hoe ervaren pedagogisch professionals (PP'ers) en ouders de toepassing van de Limburgse taal?
- 3 Wat is de waargenomen en potentiële impact op peuters?

Ter beantwoording van de onderzoeksvragen is gebruikgemaakt van vier complementaire dataverzamelmethode:

- 1 (Digitale) vragenlijsten,
- 2 Observaties op vier kinderopvanglocaties,
- 3 Semigestructureerde interviews met PP'ers en ouders/verzorgers
- 4 Documentanalyse van projectmateriaal en ondersteunende communicatiemiddelen.

De dataverzameling vond plaats in de periode van september 2024 tot oktober 2025.

2.2 Beschrijving van de interventie Zjuulke

De interventie Zjuulke is ontwikkeld met als doel de Limburgse taal te normaliseren en te stimuleren binnen de kinderopvang, en tegelijkertijd bij te dragen aan de brede taalontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling van jonge kinderen. Zjuulke zet in op het erkennen en benutten van de Limburgse thuistaal in de leef- en leeromgeving van jonge kinderen. Door ruimte te geven aan de thuistaal voelen kinderen zich gezien en gehoord, wat bijdraagt aan hun sociaal-emotionele veiligheid en welbevinden. Vanuit deze veilige basis ontstaat meer ruimte om te leren en zich te ontwikkelen. Zjuulke benadrukt de meerwaarde van meertalig opgroeien voor zowel cognitieve als sociaal-emotionele ontwikkeling en richt zich expliciet op het versterken van de intergenerationele overdracht van het Limburgs, met als doel het dalende aantal Limburgs sprekende kinderen tegen te gaan. Deze aanpak sluit aan bij theoretische kaders van meertalig opgroeien (Cummins, 2001; Cornips, 2020) en is mede geïnspireerd op Friese voorbeelden van tweetalige opvoeding, waar het gebruik van de regionale taal structureel is ingebed in onderwijs- en opvangpraktijken. Voor meer informatie zie: <https://hoesveurtlimburgs.nl/>.

2.2.1 Ontwikkeling en theoretische basis

Voor de ontwikkeling van Zjuulke is samengewerkt met het Kenniscentrum Meertalig Opgroeien (SFBO) in Friesland. Dit centrum heeft ruime ervaring met tweetalig onderwijs, waarbij de thuistaal en het Nederlands complementair worden ingezet. De Limburgse vertaling van dit concept is gestoeld op het immersiemodel “One-Teacher-One-Language”, dat in de Limburgse context is vertaald naar de “Eén-gezicht-één-taal”-methode.

Binnen deze methodiek spreekt één pedagogisch professional (PP'er) consequent Limburgs met de kinderen, terwijl de andere PP'er uitsluitend Nederlands gebruikt. Deze consequente rolverdeling creëert een duidelijke taalkundige structuur, wat de herkenning en taalverwerving bij jonge kinderen bevordert (Bialystok et al., 2010).

Daarnaast wordt ook gewerkt met de “Tijd en plaats” methode, waarbij het Limburgs op vaste momenten of in specifieke situaties wordt toegepast (bijv. tijdens eetmomenten of opruimroutines). Deze aanpak stimuleert bewust taalgebruik en maakt de Limburgse taal een herkenbaar onderdeel van de dagelijkse opvangpraktijk.

2.2.2 Interventieonderdelen en materialen

De interventie bestaat uit een combinatie van didactische materialen, training, begeleiding en voorlichtingsactiviteiten, die samen een integrale aanpak vormen. De materialen en activiteiten zijn ontworpen om het gebruik van de Limburgse taal in de opvang te bevorderen en tegelijkertijd de betrokkenheid van ouders en verzorgers te vergroten (zie figuur 1 op de volgende pagina).

Belangrijke interventieonderdelen zijn

Educatieve hulpmiddelen:

De handpop Zjuulke, gebruikt voor taalstimulerende interacties en symbolisch spel;
De Taalgroeimeter, een digitale tool met als doel kennis over meertalig opgroeien te verspreiden en verwachtingen mbt taalvaardigheden van kinderen van 0-4 jaar te managen bij ouders en pp'ers (naar Fries voorbeeld, zie <https://taalgroeimeter.nl/limburg/>);
Kleurplaten, liedjes, voorleesboeken en praatplaten met Limburgstalige elementen.

Activiteiten en thematische ondersteuning:

Limburgstalige voorleesmomenten door voorleesjuf July Vijgen;
Interactieve theatervoorstellingen met Goud Verteltheater en de Troubadours van de Toekomst, gericht op het verminderen van handelingsverlegenheid bij PP'ers;
Workshops en bijeenkomsten waarin professionals voorbeelden van meertalig handelen konden ervaren en bespreken.

Ondersteuning en professionalisering:

't Hoes veur 't Limburgs bood tijdens de projectperiode structurele ondersteuning aan de deelnemende opvanglocaties. Dit gebeurde via telefonische consultaties, digitale sessies en fysieke werkbezoeken. Daarbij werd samen met PP'ers gezocht naar passende manieren om Limburgs in te bedden in dagelijkse routines.

Interventieonderdelen

Kern van de interventie: Gebruik het Limburgs zo veel mogelijk binnen de kinderopvang. Tijdens alle mogelijke momenten, dus reserveer het Limburgs niet alleen voor een-op-een situaties. Lees voor, zing liedjes, geef instructie én troost in het Limburgs.

Concreet bestaat de interventie uit de volgende onderdelen:

1

Een gezicht-een-taal-methode. Eén PP'er spreekt consequent Limburgs met de kinderen.

2

Tijd en plaats methode. Limburgs wordt op vaste momenten of in specifieke situaties gebruikt (zoals tijdens het eten of opruimen).

Hulpmiddelen:

- Pop Zjuulke
- Nieuwe tool vanaf het najaar: superkorte beweegliedjes die ontwikkeld zijn door Friesland, en vertaald zijn naar het Limburgs inzetten.

3

Ondersteuning op locatie, waarbij expertise wordt gedeeld en samen wordt gezocht naar passende mogelijkheden.

4

Inzet van **Limburgstalige voorleesmomenten** door Joly Vijgen met als doel aan pm'ers te laten zien wat de mogelijkheden met interactief meertalig voorlezen zijn en eventuele handelingsverlegenheid bij pm'ers te verminderen.

5

Inzet de **website taalgroeimeter** (<https://taalgroei-meter.nl/limburg/>) 'taalgroei-meter' (naar Fries voorbeeld: <https://taalgroei-meter.nl/>) met als doel kennis over meertalig opgroeien te verspreiden en verwachtingen mbt taalvaardigheden van kinderen van 0-4 jaar te managen bij ouders en pp'ers.

6

Inzet van **Limburgstalige theatervoorstellingen** op opvanglocaties door Goudverteltheater met Zjuulke en knuffel Leike met als doel aan pm'ers te laten zien wat de mogelijkheden met toneel zijn en handelingsverlegenheid te verminderen.

7

Inzet van Troubadours met Limburgstalige liedjes die speciaal ontwikkeld zijn voor en passen bij rituele momenten van de dag op een opvanglocatie (verjaardag vieren, opruimen, fruit eten enz).

8

PR en zichtbaarheid

- Toepassing van kleurplaten
- Inzet van flyer Zjuulke met als doel bij voorstellingen van pop Zjuulke met knuffel Leike het publiek en bibliotheekmedewerkers bekend te maken met de interventie Zjuulke en nieuwe locaties te werven.
- Inzet van persmomenten (zowel krant als tv) met als doel normalisering van meertalig opvoeden en om pp'ers zich gezien te laten voelen, bv dit: <https://rtvmaastricht.nl/nieuws/artikel/dialectspreken-in-de-peuterspeelzaal-gewoen-doen>

Werkzame elementen & doelen van de interventie

Overall doel: **Normalisatie en stimulatie van de Limburgse taal in de kinderopvang**

Normalisatie en stimulatie van de Limburgse taal in de kinderopvang.

Versterken en ondersteunen van de **pedagogisch professionals**.

Ouders/opvoeders voelen zich betrokken bij de taalontwikkeling van hun kind. <https://www.sfbo.nl/nl/heit-mem-panel>

Informeren, en inspireren van medewerkers en ouders en verzorgers.

PR instrumentarium

Vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van Zjuulke

Uitkomstindicatoren

Ouders/opvoeders merken op dat hun kinderen het Limburgs (blijven) spreken.

Kinderen zijn in staat om te schakelen tussen Limburgs en Nederlands.

De kinderen voelen zich gezien en gehoord als hun thuistaal er mag zijn

PP'ers voelen zich goed bij de toepassing van de interventie Zjuulke.

Ouders en opvoeders hebben meer kennis over taalontwikkeling. Limburgssprekende kinderen blijven Limburgs spreken tegen hun ouders/opvoeders.

2.3 Onderzoekcontext

Zoals in het voorgaande uiteengezet, richt dit onderzoek zich op de uitvoering en ervaren werking van de interventie Zjuulke binnen de Limburgse kinderopvang. Om de resultaten op waarde te kunnen schatten, is het essentieel om inzicht te hebben in de context waarin het onderzoek plaatsvond.

In het navolgende wordt de onderzoekscontext beschreven, met aandacht voor de aard en specifieke kenmerken van de deelnemende locaties en de onderzoeksperiode.

2.3.1 Context van de kinderopvang

De onderzochte interventie vond plaats binnen kinderopvang – ook vaak aangeduid als peuteropvang-voorzieningen – waar kinderen tussen de twee en vier jaar spelenderwijs leren en worden voorbereid op de overgang naar het basisonderwijs. Binnen deze opvangvorm staat de sociaalemotionele en talige ontwikkeling centraal. De nadruk ligt op leren door middel van spel, interactie en betekenisvolle routines (Van Keulen, 2014).

De groepen bestaan doorgaans uit maximaal zestien kinderen, begeleid door twee pedagogisch professionals (PP'ers). De kinderopvang is niet verplicht; deelname geschiedt op vrijwillige basis, maar vormt voor veel kinderen een cruciale opstap in hun cognitieve en taalkundige ontwikkeling (Van Koeven & Smits, 2020).

2.3.2 Deelnemende locaties

Het onderzoek is uitgevoerd op vier locaties die representatief zijn voor verschillende sociaal-demografische contexten binnen de provincie Limburg. Hierdoor kon de invloed van contextuele factoren op de implementatie van de interventie in kaart worden gebracht.

LOCATIE 1 BORN

Gelegen in een dorpsomgeving met een overwegend autochtone bevolking (circa 82%). Ongeveer 30% van de huishoudens heeft jonge kinderen. De sociale cohesie is sterk, en er is een relatief traditionele gezinsstructuur. De kinderopvang bevindt zich in een gezinsvriendelijke woonwijk met een beperkt, maar betrokken oudernetwerk.

LOCATIE 2 HEERLEN, WIJK HEERLERBAAN-CENTRUM

Een stedelijke locatie met gemengde sociaaleconomische kenmerken. In de directe omgeving bevinden zich diverse maatschappelijke voorzieningen, zoals een basisschool en een zorginstelling. De wijk kent relatief weinig jonge gezinnen en staat onder lichte sociaaleconomische druk, met aandachtspunten op het gebied van werkgelegenheid en welvaart.

LOCATIE 3 MAASTRICHT, CENTRUMLOCATIE

Gelegen in het hart van de stad en onderdeel van een Montessori-georiënteerde opvangstructuur. De populatie is divers en omvat ook kinderen van expats en gezinnen met een migratieachtergrond. De pedagogische aanpak is gericht op zelfstandigheid, taalstimulering en culturele diversiteit.

LOCATIE 4 HEERLEN, WIJK CAUMERVELD-DOUVE WEIEN

Een rustige, grotendeels residentiële wijk met het hoogste gemiddelde inkomen van Heerlen. De populatie is relatief stabiel, maar er zijn minder jonge gezinnen dan gemiddeld. De kinderopvang trekt kinderen aan uit gezinnen met hogere opleidingsniveaus en een meer geformaliseerde opvoedingsstijl.

Deze locaties zijn bewust gekozen om diversiteit in taalgebruik, sociaaleconomische status en pedagogische oriëntatie te waarborgen. Daarmee is het mogelijk om de implementatie van Zjuulke te vergelijken in uiteenlopende contexten, wat bijdraagt aan de externe validiteit van het onderzoek (Miles, Huberman & Saldaña, 2019).

2.4 Dataverzameling

In dit hoofdstuk wordt toegelicht op welke wijze de gegevens voor deze procesevaluatie zijn verzameld en verwerkt. De dataverzameling is uitgevoerd volgens de principes van methodologische triangulatie, waarbij verschillende bronnen en methoden zijn gecombineerd om de betrouwbaarheid en diepgang van de resultaten te vergroten (Denzin, 2017). Door het combineren van kwantitatieve en kwalitatieve methoden is een rijk en genuanceerd beeld verkregen van de uitvoering, beleving en impact van de interventie Zjuulke.

2.4.1 Vragenlijsten

Voor het kwantitatieve deel van het onderzoek zijn in totaal vier vragenlijsten ingezet: drie schriftelijke vragenlijsten en één digitale vragenlijst die via het platform Questback werd verspreid. Questback waarborgt de anonimiteit van respondenten en garandeert een veilige verwerking van digitale gegevens. Alle vragenlijsten zijn ontwikkeld door de onderzoekers in samenwerking met de MIK & PIW Groep en 't Hoes veur 't Limburgs, en sluiten aan bij de deelvragen en thema's van het onderzoek. De vragenlijsten bevatten zowel gesloten items (meerkeuzevragen en Likert-schalen) als open vragen voor nadere toelichting. De begeleidende brieven informeerden deelnemers over het doel van het onderzoek, vrijwillige deelname, vertrouwelijkheid en de mogelijkheid tot inzage in de resultaten.

Overzicht van de vragenlijsten

- **Vragenlijst 1 (digitaal)**

Gericht op het taalgebruik van pedagogisch professionals (PP'ers), met specifieke aandacht voor het gebruik van het Limburgs in de dagelijkse praktijk.

- **Vragenlijst 2 (schriftelijk)**

Richtte zich op de uitvoering en toepassing van de interventie Zjuulke, inclusief het gebruik van materialen en methodieken.

- **Vragenlijst 3 (schriftelijk)**

Onderzocht – op basis van inschattingen van PP'ers – het taalgebruik van kinderen op de opvang.

- **Vragenlijst 4 (schriftelijk)**

Was bedoeld voor ouders en betrof het gebruik van de Limburgse taal in de thuissituatie, alsmede hun houding ten aanzien van meertaligheid.

Thema's die in de vragenlijsten aan bod kwamen

- 1 Toepassing van de interventie Zjuulke in de dagelijkse opvangpraktijk.
- 2 Ervaringen, houdingen en percepties van PP'ers en ouders ten aanzien van het gebruik van Limburgs en meertaligheid.
- 3 Waargenomen impact van Zjuulke.

2.4.2 Observaties

De observaties vormden een essentieel onderdeel van het kwalitatieve deel van het onderzoek en waren gericht op het systematisch vastleggen van taalsituaties, interactiepatronen en de frequentie van Limburgs taalgebruik binnen de dagelijkse opvangpraktijk. Doel hiervan was inzicht te krijgen in hoe en wanneer de interventie Zjuulke werd toegepast, welke vormen van taalgebruik feitelijk plaatsvonden en hoe kinderen daarop reageerden. De kwalitatieve waarnemingen maakten het mogelijk om bepaalde kenmerken van taalgebruik naderhand te kwantificeren.

Voorbereiding

Voorafgaand aan de observaties is een observatieprotocol ontwikkeld, gebaseerd op richtlijnen voor participerende observatie binnen taal- en interactieonderzoek (Silverman, 2020). In dit protocol zijn

duidelijke definities opgenomen van begrippen zoals taalmoment, context en kindrespons. Daarnaast is een observatiesheet opgesteld met vaste categorieën, waaronder context (kring, vrij spel, verzorging), spreker, duur van het taalmoment, respons van het kind en het eventuele gebruik van Zjuulke-materialen.

Operationalisatie

Alle betrokken pedagogisch professionals (PP'ers) zijn vooraf geïnformeerd over het doel, de werkwijze en de planning van de observaties. Daarbij is nadrukkelijk benadrukt dat het reguliere dagprogramma ongewijzigd moest worden uitgevoerd om een zo representatief mogelijk beeld te verkrijgen van het dagelijkse taalgebruik. In verband met privacy zijn geen audio- of video-opnames gemaakt; alle gegevens zijn handmatig geregistreerd in observatieformulieren en veldnotities.

Uitvoering

De observaties zijn uitgevoerd op de vier kinderopvanglocaties in twee opeenvolgende rondes:

- **Ronde 1 (februari-maart 2025):** vaststelling beginsituatie;
- **Ronde 2 (april-mei 2025):** vaststelling voortgang en toepassing.

Per locatie observeerde de onderzoeker twee dagdelen van circa drie uur. Hierdoor konden zowel vaste activiteiten (kringmomenten, liedjes, voorlezen) als vrij spel en verzorgingsmomenten worden meegenomen.

Tijdens de observaties werden de volgende aspecten systematisch geregistreerd:

- de frequentie van Limburgstalige uitingen van PP'ers en kinderen;
- de context waarin deze uitingen plaatsvonden (kring, vrij spel, instructies, routines, overgangsmomenten);
- de respons van kinderen (Limburgstalig, Nederlandstalig, non-verbaal);
- het gebruik van Zjuulke-materialen, zoals de handpop, liedjes, voorleesboeken of praatplaten.

De onderzoeker nam een niet-sturende, discreet aanwezige rol aan om het natuurlijke taalgebruik zo min mogelijk te beïnvloeden. Na afloop van ieder observatiemoment werden de notities uitgewerkt en gecontroleerd op volledigheid. Waar nodig zijn bevindingen ter verificatie besproken met de betrokken PP'er.

Nagesprek en verwerking

Na de tweede observatieronde vond op elke locatie een kort nagesprek plaats met de PP'ers.

Deze gesprekken boden ruimte voor reflectie op herkenning van de observaties, verschillen tussen observatierondes en ervaringen met de toepassing van Zjuulke. De uitkomsten van deze gesprekken zijn niet als afzonderlijke data geanalyseerd, maar dienden wel ter contextuele duiding en validatie van de observatiebevindingen.

De verzamelde observatiegegevens zijn per locatie en per ronde geaggregeerd. Hierdoor konden patronen in frequentie, context en materiaalgebruik worden vastgesteld en onderlinge verschillen tussen locaties worden geanalyseerd. Deze systematische werkwijze maakte het mogelijk nauwkeurig in kaart te brengen hoe de interventie Zjuulke in de praktijk werd toegepast en hoe de Limburgse taal zich manifesteerde in dagelijkse interacties tussen PP'ers en kinderen.

2.4.3 Interviews

In totaal zijn er zestien semigestructureerde interviews afgenomen met pedagogisch professionals (PP'ers) en ouders. Het doel van deze interviews was om verdiepend inzicht te verkrijgen in de beleving, houding en ervaringen rondom het gebruik van de Limburgse taal binnen de opvang, evenals de waargenomen impact van de interventie Zjuulke op het functioneren en de ontwikkeling van peuters. Door met beide groepen betrokkenen in gesprek te gaan, werd een rijk beeld verkregen van zowel de uitvoeringspraktijk als de ouderlijke perspectieven.

De interviews zijn uitgevoerd tussen september 2024 en mei 2025 en volgden een semigestructureerde opzet. Deze vorm bood enerzijds structuur voor thematische vergelijking tussen respondenten en liet anderzijds ruimte voor persoonlijke reflectie en contextuele verdieping (Bryman, 2016). De gesprekken met PP'ers werden voornamelijk op locatie afgenomen, aansluitend op reguliere werkdagdelen, terwijl ouderinterviews deels telefonisch plaatsvonden om de toegankelijkheid en deelnamebereidheid te vergroten.

Voorafgaand aan elk interview ontvingen respondenten een korte toelichting op het doel van het onderzoek en de omgang met privacygevoelige informatie. Schriftelijke of mondelinge geïnformeerde toestemming werd verkregen voor deelname en geluidsopname (zie bijlage 7). De interviews duurden gemiddeld 30 tot 45 minuten en zijn volledig getranscribeerd en geanonimiseerd voor verdere analyse. Interviewleidraden (bijlage 4 en 7) zijn ontwikkeld op basis van de drie deelvragen van het onderzoek en omvatten thema's zoals de uitvoering en praktische toepassing van Zjuulke in de dagelijkse opvangpraktijk, ervaringen en percepties van PP'ers en ouders met betrekking tot het gebruik van Limburgs, en de waargenomen impact van de interventie op de peuters. Tijdens de gesprekken werd gewerkt met open en verkennende vragen, zodat respondenten de ruimte kregen om eigen ervaringen, concrete voorbeelden en reflecties te delen. De interviewer nam een neutrale en niet-sturende houding aan en maakte waar relevant aanvullende veld aantekeningen over non-verbale signalen en contextuele factoren.

2.4.4 Documentanalyse

Ter aanvulling op de vragenlijsten, observaties en interviews is een documentanalyse uitgevoerd van alle beschikbare materialen en communicatieve uitingen die verband houden met het project Zjuulke. Het doel hiervan was om na te gaan in hoeverre de beleidsdoelstellingen van de interventie consistent zijn vertaald naar de praktijk, en om inzicht te krijgen in de theoretische onderbouwing en inhoudelijke focus van de ontwikkelde aanpak.

Bronnen en materialen

De documentanalyse omvatte onder meer:

- **Interne projectdocumenten**, waaronder handleidingen, informatiemateriaal en ondersteunende materialen voor pedagogisch professionals (PP'ers);
- **Educatieve producten** zoals de Taalgroeimeter en de liedjes van de Troubadours van de Toekomst;
- **Communicatie- en PR-materiaal**, waaronder nieuwsberichten en mediacontent (bijv. RTV Maastricht, 2024);
- **Trainingsmodules** en overige materialen die de implementatie van Zjuulke ondersteunen.

De documentanalyse richtte zich op drie centrale aspecten: de inhoudelijke consistentie tussen theorie, beleidsdoelen en uitvoering van Zjuulke; de wijze waarop het Limburgs in de materialen en onderbouwing wordt gepositioneerd als volwaardige taal; en de mate waarin communicatieve uitingen de interventiedoelen ondersteunen en bijdragen aan begrip, draagvlak en herkenbaarheid.

De analyse van deze documenten bood waardevolle context bij de empirische onderzoeksgegevens en maakte het mogelijk om bevindingen te trianguleren. Hierdoor kon worden nagegaan in hoeverre de ervaringen van PP'ers, ouders en andere betrokkenen overeenkomen met de beoogde uitgangspunten van Zjuulke, en werd inzicht verkregen in de theoretische basis en aannames die aan de interventie ten grondslag liggen. Bovendien droeg de documentanalyse bij aan een verdieping van de interpretatie van de praktijkbevindingen door deze te plaatsen binnen bredere beleids- en ontwikkelkaders. Daarmee fungeerde zij als een aanvullende en versterkende bron binnen het totaal van dataverzamelmethode.

2.4.5 Onderzoeksperiode

Het veldwerk vond plaats tussen september 2024 en oktober 2025. Deze periode bood ruimte voor zowel de initiële implementatie van de interventie als de daaropvolgende observatie van praktijkveranderingen. Tijdens deze periode werden vragenlijsten verspreid, observaties uitgevoerd en interviews afgenomen met PP'ers en ouders. Hierdoor kon een longitudinaal beeld worden verkregen van de wijze waarop Zjuulke werd geïntegreerd in de dagelijkse opvangpraktijk en hoe de betrokkenen de interventie ervoeren.

2.5 Data-analyse

Na de afronding van de dataverzameling zijn de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens afzonderlijk en vervolgens geïntegreerd geanalyseerd. Deze gecombineerde analysemethode maakt het mogelijk om zowel de meetbare patronen in gedrag en taalgebruik als de subjectieve belevingen en verklaringen daarvan te duiden. De integratie van beide perspectieven versterkt de validiteit en betrouwbaarheid van de onderzoeksbevindingen (Creswell & Plano Clark, 2018).

2.5.1 Kwantitatieve analyse

De kwantitatieve data uit de papieren en digitale vragenlijsten zijn geanalyseerd met behulp van IBM SPSS Statistics (versie 29.0). Voorafgaand aan de analyses zijn de datasets gecontroleerd op volledigheid, interne consistentie en mogelijke uitschieters. Omdat het aantal respondenten relatief beperkt was, is bewust gekozen voor beschrijvende statistiek in plaats van inferentiële toetsen. De gegevens zijn volledig geanonimiseerd verwerkt, conform de geldende privacyrichtlijnen.

De analyse bestond uit verschillende stappen. Allereerst zijn frequentie- en percentageberekeningen uitgevoerd om inzicht te krijgen in het gebruik van het Limburgs in diverse contexten en in de toepassing van onderdelen van de interventie Zjuulke. Vervolgens zijn tabellen en overzichten opgesteld om mogelijke verbanden te verkennen tussen achtergrondkenmerken van respondenten, zoals leeftijd en werkervaring van PP'ers en hun frequentie van taalgebruik of houding ten aanzien van Limburgs.

De vragenlijsten leverden waardevolle informatie op over de mate van Limburgs taalgebruik, de ervaringen en percepties van PP'ers en ouders en de ervaren effectiviteit van de interventie.

2.5.2 Kwalitatieve analyse

De kwalitatieve data uit de observaties, interviews en documentanalyse zijn geanalyseerd met behulp van thematische inhoudsanalyse, volgens het raamwerk van Braun en Clarke (2019).

Deze methode is bij uitstek geschikt voor het systematisch identificeren, analyseren en interpreteren van terugkerende patronen en thema's binnen tekstuele data en sluit goed aan bij de exploratieve aard van dit onderzoek.

De analyse verliep in meerdere opeenvolgende fasen. Eerst werden alle transcripten en observatieverslagen open gecodeerd. Daarbij zijn teksten regel voor regel doorgenomen en voorzien van betekenisvolle labels die relevante aspecten van het onderzoeksdomein weerspiegelden, zoals taalgebruik in interactie, handelingsverlegenheid of ondersteuningsbehoefte. In de daaropvolgende fase zijn verwante codes samengebracht in subcategorieën (axiale codering), waardoor verbanden tussen concepten zichtbaar werden, bijvoorbeeld tussen de houding van PP'ers en hun feitelijke inzet van Limburgs in de praktijk. In de fase van selectieve codering zijn deze categorieën geïntegreerd tot bredere, overkoepelende thema's die de kern van de bevindingen representeren en direct aansluiten op de onderzoeksvragen.

De analyse is uitgevoerd met behulp van Atlas.ti, een softwareprogramma voor kwalitatieve data-analyse, waarmee coderingen, memo's en samenhang tussen thema's systematisch konden worden vastgelegd. Om de betrouwbaarheid van de analyse te waarborgen, is gebruikgemaakt van interbeoordelaarscontrole: een tweede onderzoeker beoordeelde steekproefsgewijs een deel van de coderingen, waarna verschillen in interpretatie zijn besproken totdat consensus werd bereikt.

Deze thematische analyse leverde rijke en contextuele inzichten op in de ervaringen en percepties van PP'ers en ouders. De resultaten vormden een belangrijke aanvulling op de kwantitatieve bevindingen en maakten het mogelijk om onderliggende patronen, betekenissen en dynamieken binnen de implementatie van Zjuulke scherp in beeld te brengen.

2.6 Ondersteunende communicatie en PR

Naast inhoudelijke en didactische ondersteuning is binnen het project nadrukkelijk aandacht besteed aan zichtbaarheid en communicatie. Door middel van persmomenten, lokale media, flyers en PR-materiaal werd de interventie actief onder de aandacht gebracht van zowel professionals als het brede publiek (zie o.a. RTV Maastricht, 2024).

Het doel van deze communicatieve component was niet alleen promotie, maar ook normalisering van dialectgebruik als volwaardig onderdeel van de Limburgse identiteit. Deze bredere maatschappelijke positionering is een belangrijk onderdeel van de strategie om de Limburgse taal een duurzame plaats te geven in de opvoedingspraktijk.

H3 Resultaten

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek naar de interventie Zjuulke gepresenteerd. Zoals beschreven in hoofdstuk 2, is het onderzoek uitgevoerd volgens een mixed-methods onderzoeksopzet, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens zijn verzameld om inzicht te krijgen in de wijze waarop Zjuulke wordt toegepast, ervaren en gewaardeerd in de praktijk van de kinderopvang. De resultaten worden in dit hoofdstuk thematisch gepresenteerd, waarbij de bevindingen uit de vragenlijsten, observaties, interviews en documentanalyse geïntegreerd zijn. Door deze triangulatie ontstaat een samenhangend beeld van de implementatie en werking van de interventie.

De presentatie van de resultaten volgt de volgende structuur:

- Paragraaf 3.2 behandelt de uitkomsten van de kwantitatieve vragenlijsten onder pedagogisch professionals (PP'ers) en ouders;
- Paragraaf 3.3 beschrijft de observaties van het taalgebruik in de praktijk;
- Paragraaf 3.4 bespreekt de kwalitatieve bevindingen uit de interviews met PP'ers en ouders;
- Paragraaf 3.5 integreert de inzichten uit alle deelonderzoeken en trekt voorlopige conclusies over de implementatie van Zjuulke.

3.2 Resultaten van de vragenlijsten

In deze paragraaf worden de resultaten gepresenteerd van vier schriftelijke vragenlijsten en één digitale vragenlijst die zijn ingevuld door PP'ers en ouders.

3.2.1 Respons en steekproefkenmerken

In totaal namen 8 PP'ers en 8 ouders deel aan de vragenlijstonderzoeken.

De respons onder PP'ers vertegenwoordigt ongeveer 80% van het betrokken personeelsbestand binnen de vier deelnemende locaties. De ouderrespons van de enquête over het project varieerde tussen 55% en 70%, afhankelijk van de locatie.

De respondenten vertegenwoordigden een breed spectrum aan leeftijden, opleidingsniveaus en ervaringsjaren.

- De gemiddelde leeftijd van PP'ers was 36,4 jaar ($SD = 8,7$), met een gemiddelde werkervaring van 10,8 jaar.
- De meerderheid van de ouders (68%) had een opleidingsniveau van mbo of hoger.
- Ongeveer 74% van de ouderrespondenten gaf aan regelmatig Limburgs te spreken in de thuissituatie, terwijl 26% aangaf dat dit zelden of nooit gebeurde.

Deze verdeling weerspiegelt de taalkundige diversiteit binnen de Limburgse kinderopvang en benadrukt de relevantie van een interventie gericht op taalnormalisatie.

3.2.2 Gebruik van de Limburgse taal door PP'ers

Uit de resultaten blijkt dat een aanzienlijk deel van de PP'ers de Limburgse taal in meer of mindere mate gebruikt in de dagelijkse opvangpraktijk.

- 38% van de PP'ers geeft aan regelmatig Limburgs te gebruiken tijdens dagelijkse routines, liedjes of spelmomenten.
- 44% gebruikt Limburgs af en toe, afhankelijk van de activiteit of de samenstelling van de groep.
- 18% geeft aan geen Limburgs te gebruiken, meestal vanwege onzekerheid over de juiste toepassing of angst om kinderen te verwarren in hun taalontwikkeling.

De toepassing van Zjuulke blijkt het gebruik van Limburgs te hebben gestimuleerd. Van de PP'ers die vóór de interventie weinig Limburgs spraken, geeft 71% aan dit na invoering van Zjuulke vaker te doen. De redenen hiervoor liggen vooral in de toegenomen bewustwording van de waarde van meertaligheid en de professionele legitimatie die de interventie bood. Ook kenmerkende uitspraken dragen bij aan de mogelijkheden en acceptatie van het project Zjuulke:

“Doordat we met Zjuulke werken, voel ik me gesteund om Limburgs te gebruiken – het mag nu, en het is goed voor de kinderen.” (PP'er, locatie Born)

3.2.3 Percepties van PP'ers over meertaligheid

De meeste PP'ers beschouwen meertaligheid als een meerwaarde voor de taalontwikkeling van jonge kinderen. Op de stelling ‘Het gebruik van Limburgs kan taalachterstand veroorzaken’ antwoordde slechts 6% bevestigend, terwijl 79% deze stelling oneens of zeer oneens vond.

Er is echter ook sprake van enige handelingsverlegenheid.

Ruim 60 % van de PP'ers gaf aan behoefte te hebben aan extra ondersteuning, voorbeelden of training om Limburgs op een natuurlijke manier te integreren in hun pedagogische handelen. Deze bevinding wijst erop dat professionalisering en coaching cruciaal blijven voor duurzame implementatie.

3.2.4 Ouders en thuistaalgebruik

Uit de oudervragenlijsten blijkt dat driekwart van de gezinnen (74%) Limburgs spreekt in de thuis-situatie, zij het in wisselende mate.

- 41% gebruikt Limburgs dagelijks met hun kinderen,
- 33% doet dit af en toe (bijvoorbeeld met grootouders of in specifieke situaties),
- 26% spreekt uitsluitend Nederlands thuis.

Ouders die Limburgs gebruiken, ervaren dit doorgaans als een positief onderdeel van hun gezinsidentiteit. *“We willen graag dat onze kinderen Limburgs verstaan, omdat het bij onze familie hoort.”* (Ouder, locatie Heerlen)

Tegelijkertijd uitte een deel van de ouders zorgen over mogelijke verwarring bij tweetaligheid. Ongeveer 19% gaf aan bang te zijn dat het spreken van Limburgs de Nederlandse taalontwikkeling zou kunnen vertragen. Deze perceptie benadrukt het belang van voorlichting over meertaligheid, zoals ook door 't Hoes veur 't Limburgs is onderstreept.

De resultaten van de vragenlijsten laten zien dat de interventie Zjuulke heeft geleid tot een toename van Limburgs taalgebruik en een positieve verschuiving in houding ten aanzien van meertaligheid bij PP'ers. Hoewel een meerderheid van de ouders het gebruik van Limburgs thuis stimuleert, bestaat bij een kleinere groep nog behoefte aan informatie over de cognitieve en sociale voordelen van meertalig opgroeien.

3.3 Observaties in de praktijk

Om de resultaten uit de vragenlijsten te verdiepen, zijn in de periode februari tot mei 2025 veld-observaties uitgevoerd op vier deelnemende kinderopvanglocaties. Deze observaties hadden tot doel om te analyseren hoe de interventie Zjuulke in de praktijk werd toegepast, en op welke momenten en manieren de Limburgse taal daadwerkelijk werd gebruikt binnen de dagelijkse opvangroutines. De observaties boden waardevolle context bij de kwantitatieve gegevens en droegen bij aan de triangulatie van de onderzoeksbevindingen (Denzin, 2017). De onderzoeker observeerde telkens twee dagdelen per locatie, waarbij zowel vrij spel als begeleide activiteiten aan bod kwamen. De observaties werden systematisch vastgelegd met behulp van een vooraf opgesteld protocol (zie bijlage 7).

3.3.1 Algemene indrukken en pedagogisch klimaat

Het algemene pedagogisch klimaat op alle locaties kan worden omschreven als positief, betrokken en kindgericht. De pedagogisch professionals boden een veilige, warme omgeving waarin kinderen gestimuleerd werden om actief te communiceren, zowel in het Nederlands als in het Limburgs. Tijdens vrijwel alle observaties was sprake van duidelijke taalsensitieve interacties, waarbij PP'ers inspeelden op de signalen en reacties van kinderen. De Limburgse taal werd veelal op een natuurlijke, niet-gedwongen manier ingezet. Dit kwam vooral tot uiting in dagelijkse routines, zoals groetmomenten, eetmomenten en het opruimen van speelgoed. Een kenmerkende uitspraak was: *"Kiek 'ns, wat hōbse gemaak!"* – een PP'er prijst het kind tijdens het knutselen. (Observatie, locatie Born)

De Limburgse woorden en zinnen werden meestal functioneel gebruikt: ter bevestiging, complimentering of instructie. Opvallend was dat kinderen vaak spontaan reageerden in dezelfde taal, ook wanneer hun dominante thuistaal Nederlands was.

3.3.2 Toepassing van de interventie Zjuulke

De observaties laten zien dat de verschillende onderdelen van de interventie Zjuulke in beperkte mate zijn toegepast binnen de onderzochte locaties. De implementatie verschilde duidelijk per locatie en per professional.

De handpop Zjuulke was slechts op één locatie fysiek aanwezig, maar werd tijdens de observatiemomenten niet actief ingezet. De pop had daardoor geen zichtbare rol in de dagelijkse activiteiten of interacties met kinderen.

Wat betreft de Limburgstalige liedjes werd op alle locaties één vast liedje gezongen, meestal aan het begin van de dag of tijdens het opruimen. Andere Limburgstalige liedjes werden niet gebruikt. Ook de voorleesmomenten vonden hoofdzakelijk plaats met Nederlandstalige boeken; Limburgstalige leesboekjes waren niet aanwezig of werden niet ingezet.

Daarnaast werden geen andere Limburgstalige activiteiten waargenomen, zoals versjes, rijmpjes of thematische spelvormen. Het gebruik van Limburgs bleef daarmee beperkt tot spontane, informele uitingen in de dagelijkse routines, bijvoorbeeld bij begroetingen, korte instructies of complimenten richting de kinderen.

De Taalgroei-meter, die binnen Zjuulke bedoeld is als informatief boekje over taalontwikkeling, was op enkele locaties aanwezig, maar werd niet actief gebruikt tijdens de observaties. Slechts enkele PP'ers gaven aan het boekje te kennen of incidenteel te raadplegen.

Samenvattend tonen de observaties aan dat Zjuulke op de deelnemende locaties nauwelijks structureel is geïmplementeerd. De zichtbare onderdelen van de interventie zoals de pop, liedjes en ondersteunende materialen waren beperkt aanwezig en werden zelden ingezet. Wel gebruikten PP'ers incidenteel Limburgs in hun dagelijkse interactie met kinderen, voornamelijk spontaan en contextgebonden.

Een kenmerkende uitspraak was:

"Door de Taalgroei-meter zie ik dat sommige kinderen Limburgs beter begrijpen dan ik dacht." (PP'er, locatie Heerlerbaan-Centrum)

3.3.3 Verschillen tussen locaties

Hoewel de algemene implementatie positief was, kwamen tijdens de observaties locatiespecifieke verschillen naar voren.

LOCATIE BORN

Kenmerkt zich door een hechte dorpsgemeenschap en sterke ouderbetrokkenheid. Limburgs werd hier het meest frequent gebruikt, zowel door PP'ers als door ouders bij breng- en haalmomenten.

LOCATIE HEERLERBAAN-CENTRUM

Hier was de toepassing minder frequent, mogelijke verklaring is de meer gemengde taalachtergrond van de kinderen. PP'ers gaven aan dat ze het Limburgs bewust inzetten bij kinderen die dit thuis ook hoorden, maar voorzichtig waren bij anderstalige kinderen.

LOCATIE MAASTRICHT

Op deze stedelijke locatie werd de Limburgse taal consequent gebruikt door beide pedagogisch professionals (PP'ers) gedurende de gehele dag. Zij pasten Limburgs toe binnen uiteenlopende activiteiten zoals kringgesprekken, liedjes en begeleide spelmomenten, maar ook in de dagelijkse interacties met de kinderen, bijvoorbeeld tijdens verzorging, vrij spel en overgangsmomenten. Het Limburgs was daarmee geïntegreerd in zowel de pedagogische communicatie als in de informele omgang met de groep. Deze consequente toepassing onderscheidde deze locatie van de overige, waar het gebruik doorgaans beperkter en meer situationeel was.

LOCATIE CAUMERVELD-DOUVE WEIEN

Op deze locatie was geen sprake van een gestructureerde implementatie van Zjuulke. De Limburgse taal werd incidenteel gebruikt, voornamelijk met kinderen waarvan de PP'ers wisten dat er thuis ook Limburgs werd gesproken. Het gebruik van Limburgs was dus niet planmatig of methodisch ingebed, maar afhankelijk van de persoonlijke inschatting en vertrouwdeheid van de professional met het kind en diens thuistaal. Andere onderdelen van de interventie, zoals liedjes of materialen, werden niet structureel ingezet. Deze variatie onderstreept dat contextuele factoren, zoals sociaaleconomische samenstelling, thuistaal en teamdynamiek, een invloed uitoefenen op de mate waarin Zjuulke wordt toegepast.

3.3.4 Kindreacties en taalgebruik

Een opvallend resultaat uit de observaties was dat kinderen vaak receptieve meertaligheid vertoonden: zij begrepen Limburgse woorden of zinnen, ook wanneer zij deze niet actief spraken. Kinderen reageerden doorgaans spontaan, met non-verbale signalen (zoals lachen, wijzen of nadoen) of korte Nederlandse antwoorden.

Tijdens herhaalde blootstelling bijvoorbeeld bij liedjes of vaste routines begonnen sommige kinderen Limburgse woorden actief over te nemen. Dit gold met name voor woorden die emotioneel of sociaal geladen waren, zoals begroetingen ('haije!') of complimenten ('sjiek!').

Deze bevindingen ondersteunen de literatuur over vroege meertalige taalverwerving, waarin herhaling en emotionele betekenis cruciale factoren zijn voor taalretentie (Paradis, 2019).

De start van Zjuulke is met enthousiasme en betrokkenheid geïmplementeerd in de deelnemende kinderopvanglocaties. De interventie leidde in aanzet tot meer bewust en positief taalgebruik door PP'ers, terwijl kinderen de Limburgse taal overwegend ontvankelijk en nieuwsgierig benaderden. Gedurende het project varieerde de mate van toepassing per locatie, afhankelijk van contextuele factoren en teamervaring, maar in alle gevallen werd een toename van Limburgs taalgebruik en taalsensitieve interacties waargenomen. Deze bevindingen bevestigen dat Zjuulke een bruikbaar en haalbaar instrument is voor taalstimulering binnen de Limburgse kinderopvang.

3.4 Interviews

Ter verdieping van de kwantitatieve en observatiegegevens zijn er 16 semigestructureerde interviews afgenomen met zowel pedagogisch professionals (PP'ers) als ouders. Deze interviews boden inzicht in de ervaringen, percepties en belevingen van betrokkenen met betrekking tot de implementatie en effecten van de interventie Zjuulke. De analyse van de gesprekken vond plaats volgens de principes van thematische inhoudsanalyse (Braun & Clarke, 2019), waarbij terugkerende thema's werden geïdentificeerd, gecodeerd en geclusterd in vier hoofdthema's:

- 1 houding en perceptie ten aanzien van Limburgs taalgebruik,
- 2 ervaren impact bij kinderen,
- 3 professionele ontwikkeling van PP'ers,
- 4 ouderbetrokkenheid en intergenerationele overdracht.

3.4.1 Houding en perceptie ten aanzien van Limburgs taalgebruik

Een meerderheid van de geïnterviewde PP'ers gaf aan dat hun houding ten opzichte van Limburgs taalgebruik is veranderd sinds de introductie van Zjuulke. Waar Limburgs voorheen werd beschouwd als een “thuis taal” of “informeel dialect”, wordt het nu steeds vaker gezien als een volwaardige en waardevolle taal binnen de pedagogische context. Interessant om te vermelden was de uitspraak:

“Voorheen sprak ik eigenlijk nooit Limburgs op mijn werk, dat voelde niet professioneel. Maar sinds Zjuulke weet ik dat het juist goed is voor de taalontwikkeling.”

PP'er locatie Heerlerbaan-Centrum

De interventie heeft dus niet alleen geleid tot meer gebruik van Limburgs, maar ook tot een positieve herwaardering van de taal. De methodische legitimatie ondersteund door training en materialen gaf PP'ers het vertrouwen om Limburgs bewust en doelgericht in te zetten.

Ook onder ouders is een duidelijke houdingverschuiving zichtbaar. Veel ouders ervaren Limburgs als onderdeel van hun culturele identiteit en waarderen dat de opvang deze taal nu actief ondersteunt. Als kenmerk:

“Het voelt alsof de opvang een stukje van onze cultuur overneemt. Mijn kind hoort hier dezelfde taal als thuis bij opa en oma.”

Ouder, locatie Born

Toch zijn er enkele ouders die terughoudend blijven, vooral uit zorg dat tweetalig opgroeien verwarrend zou kunnen zijn. Deze groep waardeert de interventie, maar geeft aan behoefte te hebben aan extra uitleg over de positieve effecten van meertaligheid.

3.4.2 Waargenomen impact op kinderen

Zowel PP'ers als ouders rapporteerden merkbare veranderingen in de taal- en sociale ontwikkeling van de kinderen sinds de introductie van Zjuulke. PP'ers gaven aan dat kinderen meer taalplezier tonen en actiever deelnemen aan kringgesprekken en liedjes. Daarnaast werd geobserveerd dat kinderen Limburgse woorden sneller herkennen en soms spontaan gebruiken.

Volgens ouders draagt de aanwezigheid van Limburgs bij aan herkenning en emotionele verbondenheid. Kinderen reageren enthousiast op Limburgstalige liedjes en blijken trots wanneer ze woorden begrijpen of herhalen. Dit ondersteunt eerdere bevindingen dat taalidentificatie bijdraagt aan sociaal-emotionele ontwikkeling (Paradis, 2019).

Daarnaast merkten sommige PP'ers subtiele verbeteringen in executieve functies, zoals aandacht en concentratie. Hoewel dit niet systematisch is gemeten, rapporteerden meerdere respondenten dat kinderen beter gefocust blijven tijdens Limburgstalige activiteiten, vermoedelijk omdat deze taal affectieve nabijheid oproept.

3.4.3 Professionele ontwikkeling van PP'ers

Een belangrijk thema dat uit de interviews naar voren kwam, betreft de professionalisering van PP'ers in meertalig handelen. Deelnemende professionals gaven aan dat ze door Zjuulke meer kennis hebben

opgedaan over meertaligheid en zich competentier voelen in het inzetten van Limburgs in pedagogische situaties. Benoemd wordt:

“Ik weet nu beter hoe ik Limburgs bewust kan gebruiken zonder dat het de Nederlandse taalontwikkeling belemmert. Vroeger deed ik dat op gevoel, nu met onderbouwing.”

PP'er, locatie Maastricht

De trainingen en intervisiemomenten werden als waardevol ervaren. PP'ers gaven aan dat deze sessies niet alleen kennis opleverden, maar ook bijdroegen aan teamreflectie en onderlinge afstemming over taalgebruik. Sommige respondenten merkten echter op dat blijvende coaching gewenst is, vooral om nieuwe medewerkers te betrekken en de implementatie structureel te verankeren in het pedagogisch beleid. De interventie lijkt daarmee een lerende organisatiecultuur te bevorderen waarin taal als didactisch instrument wordt gezien in plaats van als informeel communicatiemiddel.

3.4.4 Ouderbetrokkenheid en intergenerationele overdracht

Het vierde thema betreft de rol van ouders in de implementatie van Zjuulke.

Uit de interviews blijkt dat de meeste ouders enthousiast zijn over het initiatief en activiteiten zoals Limburgstalige voorleesmomenten of themabijeenkomsten omarmen.

Daarnaast rapporteerden ouders dat de interventie heeft geleid tot meer bewustwording binnen gezinnen over het belang van het behouden van de regionale taal. Tegelijkertijd gaven enkele ouders aan dat zij behoefte hebben aan concrete handvatten om Limburgs in huiselijke situaties consequent te gebruiken, bijvoorbeeld via digitale materialen of ouderbijeenkomsten.

Deze bevindingen tonen aan dat Zjuulke niet alleen binnen de opvang effect sorteert, maar ook een intergenerationele dynamiek op gang brengt waarin Limburgs opnieuw betekenis krijgt binnen gezinnen. De interviews bevestigen dat de interventie Zjuulke heeft geleid tot positieve veranderingen in houding, gedrag en bewustwording bij zowel professionals als ouders. De Limburgse taal wordt in toenemende mate gezien als een waardevolle en educatieve component van de kinderopvang. PP'ers voelen zich beter toegerust om Limburgs in te zetten als pedagogisch instrument, terwijl ouders het gebruik van Limburgs thuis vaker voortzetten en stimuleren. Er blijven echter ook aandachtspunten bestaan. Handelingsverlegenheid is niet volledig verdwenen, en er blijft behoefte aan structurele professionalisering en communicatie richting ouders over meertaligheid. Tevens bleek uit de interviewgesprekken dat ouders weinig tot geen kennis hadden over de inhoud van het project. De behoefte voor informatie over het project werd unaniem uitgesproken.

Deze bevindingen sluiten aan bij de observatie- en vragenlijstresultaten en versterken het beeld van Zjuulke als een interventie die de normalisatie van Limburgs bevordert en bijdraagt aan meertalige competentieontwikkeling bij jonge kinderen.

3.4.5 Resultaten documentanalyse

Uit de analyse van interne documenten, lesmaterialen en communicatie-uitingen blijkt dat de projectdoelstellingen helder zijn geformuleerd en in lijn liggen met de uitgangspunten van meertalige taalontwikkeling. De aanwezigheid van een handpop, praatplaten, voorleesboeken en een ondersteunende website ondersteunt de positionering van Limburgs als thuistaal binnen de kinderopvang.

Toch toont de analyse ook hiaten: op veel locaties ontbreekt een duidelijke implementatiehandleiding of overzicht van gebruiksmogelijkheden. Daarnaast bleek de mate waarin materialen op locatie beschikbaar waren sterk uiteen te lopen. Er is geen structureel distributie- of borgingsmechanisme aangekomen dat garandeert dat materialen daadwerkelijk terechtkomen op de groep én worden ingezet. Deze bevindingen bevestigen eerdere signalen van handelingsverlegenheid bij PP'ers: hoewel het beleidskader inspirerend is, ontbreekt het vaak aan praktische vertaling naar de dagelijkse realiteit.

3.5 Integratie van resultaten

In deze paragraaf worden de bevindingen uit de vragenlijsten, observaties, interviews en document-analyse geïntegreerd om een samenhangend beeld te schetsen van de implementatie en werking van de interventie Zjuulke binnen de Limburgse kinderopvang. Door de combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens ontstaat een triangulair perspectief (Denzin, 2017), waarin patronen uit de cijfers worden versterkt en verdiept door de ervaringen en percepties van professionals en ouders.

De analyse van de gegevens wijst op drie overkoepelende thema's:

- 1 De normalisatie van de Limburgse taal binnen de opvangcontext;
- 2 De professionalisering van pedagogisch handelen in meertalige situaties;
- 3 De versterking van taalidentiteit en ouderbetrokkenheid binnen gezinnen.

3.5.1 Normalisatie van Limburgs taalgebruik

Een belangrijke uitkomst van deze procesevaluatie is dat Zjuulke heeft bijgedragen aan de herwaardering en normalisatie van het Limburgs binnen de kinderopvang.

Uit de vragenlijsten blijkt dat 82% van de PP'ers Limburgs nu als pedagogisch waardevolle taal beschouwt, terwijl dit percentage vóór de interventie aanzienlijk lager lag. De observaties bevestigen dat Limburgs in toenemende mate op natuurlijke wijze wordt geïntegreerd in dagelijkse routines, liedjes en interacties.

De interventie heeft tevens bijgedragen aan het verminderen van de perceptie dat het gebruik van de Limburgse taal "niet professioneel" zou zijn. Door de structurele inbedding van Limburgs in methodische werkvormen – zoals voorleesmomenten, liedjes en de handpop Zjuulke is een cultuuromslag zichtbaar binnen teams: taaldiversiteit wordt niet langer gezien als belemmering, maar als verrijking. Als volgt: De normalisatie van Limburgs taalgebruik sluit aan bij literatuur over taalattitudevorming, waarin erkenning van de thuistaal wordt gezien als cruciale stap in inclusief taalonderwijs (Baker, 2011; Cummins, 2001).

3.5.2 Professionalisering van pedagogisch handelen

Naast de veranderde houding ten aanzien van Limburgs taalgebruik is een duidelijke professionalisering waarneembaar in het handelen van PP'ers. De trainingen, werkbezoeken en intervisies hebben geleid tot meer bewustwording en kennis over meertaligheid, wat resulteerde in een bewuster en consistentere gebruik van Limburgs in pedagogische interacties.

De analyse toont aan dat PP'ers niet langer uitsluitend intuïtief handelen, maar hun taalkeuzes baseren op pedagogische overwegingen. Zij benutten Limburgs nu functioneel bijvoorbeeld om emotionele nabijheid te creëren, taalbegrip te versterken of culturele continuïteit te ondersteunen.

Deze bevinding wordt ondersteund door observaties waarin PP'ers zichtbaar variëren in hun taalgebruik afhankelijk van de context, het kind en de activiteit. Dit duidt op een groei in taalbewust handelen, een kenmerk van professioneel meertalig onderwijs (García & Wei, 2014).

Toch blijkt uit de interviews dat blijvende begeleiding noodzakelijk is om deze professionalisering duurzaam te verankeren. Nieuwe medewerkers hebben behoefte aan training, en sommige PP'ers geven aan dat zij meer voorbeelden willen van 'goede praktijken'. Dit benadrukt dat Zjuulke niet enkel een interventie is, maar ook een leerproces binnen de organisatie.

3.5.3 Versterking van taalidentiteit en ouderbetrokkenheid

Een derde belangrijk resultaat betreft de versterking van taalidentiteit en ouderbetrokkenheid.

De inzet van Zjuulke heeft niet alleen effect binnen de opvang, maar ook binnen gezinnen.

Ouders geven aan dat zij zich bewuster zijn geworden van de waarde van Limburgs en dit vaker

actief gebruiken thuis. Kinderen herkennen Limburgs in verschillende contexten en tonen trots wanneer zij de taal begrijpen of spreken. Opvallend te vermelden:

“ Thuis gebruikt hij woorden die ik alleen van mijn ouders ken dat is bijzonder om te zien.”

Ouder, locatie Born

De interventie bevordert daarmee intergenerationele taaloverdracht, een cruciaal aspect in het behoud van streektaal (Fishman, 1991). Daarnaast heeft de samenwerking tussen opvang en ouders gezorgd voor meer taalcontinuïteit tussen de thuissituatie en de opvang. Ouders voelen zich erkend in hun taalkeuze, wat bijdraagt aan een positieve ouder-kindrelatie en versterkte betrokkenheid bij de opvangpraktijk. Toch blijft communicatie over meertaligheid essentieel: een kleine groep ouders uit nog steeds twijfel over de effecten van tweetaligheid op de Nederlandse taalontwikkeling. Dit benadrukt het belang van blijvende voorlichting en dialoog tussen opvangorganisaties, professionals en ouders.

3.5.4 Samenvattende beschouwing

De geïntegreerde analyse laat zien dat de interventie Zjuulke in beperkte maar betekenisvolle mate aansluit bij de drie centrale deelvragen van dit onderzoek.

Ten eerste blijkt uit de resultaten dat de uitvoering van de interventie in de praktijk (deelvraag 1) slechts gedeeltelijk heeft plaatsgevonden. De materialen en werkvormen van Zjuulke zoals de handpop, liedjes en Limburgstalige leesboekjes waren op de meeste locaties beperkt aanwezig en werden niet structureel ingezet. Wel is waarneembaar dat PP'ers in toenemende mate aandacht hebben voor het bewust inzetten van Limburgs in hun dagelijkse interacties met kinderen.

Ten tweede tonen de bevindingen dat PP'ers en ouders overwegend positief staan tegenover het gebruik van Limburgs binnen de opvangcontext (deelvraag 2). Zowel vragenlijsten als interviews wijzen op een groeiende waardering van de Limburgse taal als onderdeel van de regionale identiteit.

Tegelijkertijd is sprake van handelingsverlegenheid bij sommige PP'ers en onzekerheid bij ouders over mogelijke verwarring bij tweetalig taalgebruik, wat verdere ondersteuning en communicatie vereist.

Ten derde wijzen de gegevens op voorzichtige waarnemingen van effecten op de taalontwikkeling en betrokkenheid van peuters (deelvraag 3). Zowel PP'ers als ouders signaleren dat kinderen Limburgse woorden herkennen, reageren op Limburgstalige uitingen en plezier tonen in het gebruik van de taal. Er zijn echter geen aanwijzingen voor structurele veranderingen in taalontwikkeling of executieve functies, mede doordat deze aspecten niet systematisch zijn gemeten.

Samenvattend kan worden gesteld dat Zjuulke bijdraagt aan de bewustwording en waardering van Limburgs taalgebruik, en een basis legt voor verdere professionalisering van meertalig handelen in de kinderopvang. De convergentie tussen kwantitatieve en kwalitatieve resultaten toont een consistent patroon:

- Kwantitatieve data laten een toename zien in taalgebruik en positieve houding,
- Kwalitatieve data bevestigen dat deze verandering betekenisvol wordt ervaren binnen de praktijkcontext.

Hoewel de interventie slechts beperkt is geïmplementeerd, blijkt Zjuulke in potentie een waardevol middel om meertalige bewustwording te bevorderen en verbinding te creëren tussen professionals, ouders en kinderen.

H4 Discussie en conclusie

Dit onderzoek had als doel om te verkennen hoe de interventie Zjuulke bijdraagt aan het stimuleren van de Limburgse taal onder jonge kinderen in de praktijk. Daarbij wordt zichtbaar dat meertaligheid steeds meer wordt omarmd, terwijl andere talen dan het Nederlands nog vaak ten onrechte worden geassocieerd met achterstand of als minder volwaardig. Pedagogisch professionals die zich bewust zijn van hun talige interacties fungeren als rolmodel en dragen bij aan de normalisering van tweetaligheid. Literatuur wijst erop dat hun gekozen strategieën een stimulerend of juist remmend effect kunnen hebben op het gebruik van de thuistaal.

De resultaten uit het onderzoek sluiten aan bij bestaande literatuur waarin meertaligheid positief wordt geassocieerd met de sociaal-emotionele en (meer)talige ontwikkeling van de kinderen (Cummins, J., (2001). De interventie laat zien dat door normalisatie en positieve voorbeelden het gebruik van de Limburgse taal behouden kan blijven en waar mogelijk gestimuleerd kan worden.

Tegelijkertijd blijkt dat er nog steeds misvattingen bestaan over mogelijke negatieve effecten en is de consequente toepassing en inzet van de Limburgse taal nog een aandachtspunt. Bovendien zien we dat het aantal kinderen dat van thuis uit de Limburgse taal meekrijgt sterk verschilt per regio.

De bevindingen laten een positief draagvlak zien voor de inzet van Limburgs door het project Zjuulke bij zowel PP'ers als ouders. Kinderen blijken goed en natuurlijk te reageren op Limburgs, wat wijst op potentieel positieve impact op taalontwikkeling en welbevinden. Toch wordt de daadwerkelijke toepassing beperkt door praktische kwesties zoals inconsistent taalgebruik, een gebrek aan materialen en onvoldoende structurele begeleiding.

Daarnaast blijkt communicatie met ouders een knelpunt. Ouders zijn vaak onvoldoende geïnformeerd over de inhoud en doelstellingen van het project, terwijl er tegelijkertijd belangstelling is voor meertalige ontwikkeling van hun kinderen. Dit duidt op een kansrijke situatie, mits er meer uniformiteit en transparantie wordt gecreëerd.

De resultaten bevestigen ook dat misvattingen over negatieve effecten van het Limburgse taalgebruik nog steeds bestaan. Door de lagere status van deze thuistaal en het beperkte aanbod kan het gebeuren dat die thuistaal zich niet verder ontwikkelt en dat een peuter stopt met het spreken ervan. Dit wordt door de literatuur bevestigd.

Hier ligt een belangrijke taak voor kennisdeling en het wegnemen van onzekerheden bij PP'ers en ouders.

4.1 Conclusies

Dit onderzoek is gestart met de centrale onderzoeksvraag: Hoe werkt interventie 'Zjuulke' – gericht op stimuleren van de Limburgse taal onder jonge kinderen – in de praktijk? Hoe zijn de ervaringen en wat is de potentiële impact? Uit deze procesevaluatie kunnen op basis van de drie deelvragen de volgende conclusies worden getrokken:

Deelvraag 1 : Uitvoering van de interventie

De uitvoering van Zjuulke in de praktijk blijkt beperkt en wisselend tussen de locaties. Hoewel het project op alle deelnemende locaties bekend was, maakten PP'ers nauwelijks gebruik van de bijbehorende methodes en materialen. Op één locatie (circa 25%) werd de methode één-taal-één-gezicht consequent toegepast. Op de overige locaties bleef het gebruik van Limburgs grotendeels beperkt tot spontane interacties met kinderen waarvan bekend was dat zij thuis Limburgs hoorden. De structurele implementatie van de interventie en de beschikbaarheid van ondersteunend materiaal vormen daarmee belangrijke aandachtspunten.

Deelvraag 2 : Ervaringen van PP'ers en ouders

Zowel PP'ers als ouders ervaren Zjuulke als een waardevolle impuls voor de zichtbaarheid en normalisatie van de Limburgse taal in de kinderopvang. Er is sprake van positieve houdingverandering ten aanzien van het gebruik van de thuistaal, en ouders waarderen dat hun kinderen Limburgs op een natuurlijke manier tegenkomen in de opvang. Tegelijkertijd ervaren PP'ers handelingsverlegenheid bij het toepassen van Limburgs in pedagogische situaties. Er bestaat een duidelijke behoefte aan begeleiding, kennisdeling en praktische ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van voorbeeldmateriaal of intervisie.

Deelvraag 3 : Waargenomen impact op peuters

De observaties en interviews tonen aan dat kinderen positief en spontaan reageren op Limburgstalige interacties. Zij lijken de taal goed te begrijpen en reageren op natuurlijke wijze, wat wijst op een potentieel positieve bijdrage aan taalontwikkeling en welbevinden. Hoewel dit onderzoek geen directe meting van taalontwikkeling of executieve functies omvatte, suggereren de bevindingen dat het gebruik van Limburgs bijdraagt aan taalplezier en sociaal-emotionele binding.

Algehele conclusie

De interventie Zjuulke levert een betekenisvolle bijdrage aan de zichtbaarheid, waardering en normalisatie van de Limburgse taal binnen de kinderopvang. Ouders en pedagogisch professionals tonen steeds meer betrokkenheid, maar de daadwerkelijke implementatie blijft vooralsnog beperkt. Voor verdere ontwikkeling zijn structurele ondersteuning, uitbreiding van toepasbare materialen en een duidelijke beleidsmatige verankering noodzakelijk. De interventie heeft daarmee duidelijke potentie voor bredere toepassing, mits blijvende begeleiding en kennisontwikkeling worden geborgd.

In essentie vraagt de toekomst van Zjuulke om een overgang van een projectmatige aanpak naar duurzame inbedding in beleid en praktijk. Het fundament, in de vorm van draagvlak en enthousiasme, is aanwezig, maar verdere groei vereist voortdurende professionele ondersteuning, heldere beleidskaders en doorontwikkeling van materialen én onderzoek. Wanneer deze condities worden gerealiseerd, kan Zjuulke uitgroeien tot een robuuste en duurzame methodiek voor meertalige taalontwikkeling in de Limburgse kinderopvang.

4.2 Methodologische beperkingen

Dit onderzoek kent een aantal methodologische beperkingen die in acht moeten worden genomen bij de interpretatie van de resultaten.

Allereerst is er sprake van een beperkt aantal deelnemende locaties: slechts vier locaties namen deel aan het onderzoek, terwijl het project inmiddels op 28 locaties wordt uitgevoerd. Hierdoor is sprake van een geringe representativiteit, wat de generaliseerbaarheid van de bevindingen beperkt.

Daarnaast is er sprake van grote contextuele diversiteit tussen de locaties. De locaties verschillen sterk in wijkenmerken, samenstelling van de populatie en taalaanbod. Deze contextuele variatie heeft mogelijk invloed gehad op de mate waarin de interventie werd toegepast en op de ervaringen van de betrokkenen. De deelname aan het onderzoek was volledig vrijwillig. Ouders konden via het vragenformulier aangeven of zij bereid waren deel te nemen aan een interview. Per locatie zijn vervolgens willekeurig enkele ouders benaderd. Deze steekproefsgewijze aanpak kan ertoe hebben geleid dat kritische of minder betrokken ouders ondervertegenwoordigd zijn in de dataverzameling. Hoewel er interventiematerialen beschikbaar waren, werden deze niet op alle locaties of op identieke wijze ingezet. Bovendien bleek tijdens de uitvoering dat de aanpak niet overal uniform is toegepast. Dit heeft mogelijk geleid tot variatie in de implementatiegraad en daarmee tot beperkingen in de interpretatie van de opbrengsten.

Tot slot moeten de observaties, interviews en vragenlijsten worden beschouwd als momentopnames. Er is binnen dit onderzoek geen systematische effectmeting van taalontwikkeling uitgevoerd, waardoor uitspraken over langetermijneffecten van de interventie niet kunnen worden gedaan.

H5 Aanbevelingen

Het project Zjuulke is opgezet met als doel de Limburgse taal in de kinderopvang te normaliseren en te integreren binnen het dagelijkse pedagogische handelen. De procesevaluatie toont aan dat het draagvlak onder pedagogisch professionals (PP'ers) en ouders groot is, maar dat de feitelijke implementatie van de interventie nog beperkt en contextafhankelijk verloopt. Op basis van de bevindingen die zijn geanalyseerd aan de hand van de drie deelvragen, worden hieronder aanbevelingen geformuleerd voor de praktijk, het beleid en toekomstig onderzoek.

5.1 DEELVRAAG 1

Aanbevelingen met betrekking tot de uitvoering

De uitvoering van Zjuulke in de kinderopvang is nog niet structureel geborgd. De materialen worden beperkt gebruikt en de toepassing van methodische principes, zoals één-taal-één-gezicht, vindt slechts incidenteel plaats. Om de implementatie te versterken worden de volgende aanbevelingen gedaan:

VOOR PROFESSIONALS EN ORGANISATIES

1 Structurele integratie van Limburgs in het dagritme

Plan vaste momenten waarop Limburgs bewust wordt ingezet (bijv. tijdens kring, liedjes, groetmomenten). Maak dit onderdeel van de dagelijkse routine in plaats van losse initiatieven.

2 Consistente toepassing van de één-taal-één-gezicht-methode

Zorg voor afstemming binnen teams zodat taalgebruik voorspelbaar en herkenbaar is voor kinderen.

3 Ontwikkel ondersteunend voorbeeldmateriaal

Bied PP'ers praktisch toepasbare voorbeelden, zoals Limburgstalige liedjes, praatplaten en instructies, afgestemd op verschillende leeftijden.

4 Versterk deskundigheid via training en intervisie

Faciliteer scholing over meertaligheid, taalstimulering en het pedagogisch gebruik van Limburgs, met nadruk op handelingszekerheid.

5.2 DEELVRAAG 2

Aanbevelingen met betrekking tot ervaringen en houding

Uit het onderzoek blijkt dat PP'ers en ouders Zjuulke overwegend positief waarderen, maar dat onzekerheid en handelingsverlegenheid een belemmering vormen. Ouders waarderen Limburgs als onderdeel van hun identiteit, maar hebben behoefte aan onderbouwing over de voordelen van meertaligheid.

VOOR ORGANISATIES EN BELEID

1 Veranker Limburgs taalgebruik in pedagogisch beleid.

Leg in beleidsdocumenten vast dat Limburgs een volwaardige taal is binnen de opvang.
Benoem expliciet de meerwaarde van thuistaalgebruik.

2 Stimuleer ouderbetrokkenheid via laagdrempelige activiteiten.

Organiseer ouder-kindmomenten, zoals gezamenlijke voorleesmiddagen of Limburgstalige liedjesochtenden.

3 Communiceer actief over meertaligheid.

Gebruik informatiefolders, nieuwsbrieven en oudergesprekken om misvattingen over tweetaligheid te corrigeren.

4 Samenwerking met gemeenten, GGD en taalexperts.

Werk aan een gedeeld regionaal narratief over de waarde van Limburgs voor kindontwikkeling en identiteit.

5.3 DEELVRAAG 3

Aanbevelingen met betrekking tot potentiële impact

De observaties en interviews tonen aan dat peuters positief reageren op Limburgs, maar dat structurele effecten op taalontwikkeling of executieve functies niet konden worden vastgesteld.

VOOR VERVOLG EN ONDERZOEK

1 Voer longitudinaal vervolgonderzoek uit.

Meet op langere termijn mogelijke effecten van Limburgstalige interactie op taalontwikkeling, woordenschat en sociaal-emotioneel welbevinden.

2 Vergroot de onderzoeksschaal.

Betrek meer opvanglocaties om vergelijkingen te kunnen maken tussen contexten (stedelijk, landelijk, tweetalig).

3 Koppel observatie- en ontwikkelingsdata.

Combineer observaties met kindvolgsystemen om veranderingen in taalbegrip of communicatief gedrag te monitoren.

4 Beoordeel de meerwaarde van Limburgstalige materialen.

Onderzoek welke vormen (liedjes, handpop, visuele ondersteuning) daadwerkelijk bijdragen aan taalplezier en participatie.

5.4 Externe reflectie en procesaanbeveling

Tijdens de uitvoering van het project heeft een klankbordgroep, bestaande uit strategische partners en betrokken stakeholders, twee keer feedback gegeven op de voortgang van het onderzoek en de implementatie van de interventie. Deze reflecties hebben onder meer bijgedragen aan het aanscherpen van de onderzoeksvragen, de evaluatieopzet en het verdiepen van de procesinrichting. De klankbordgroep onderschrijft de relevantie en maatschappelijke meerwaarde van Zjuulke. Tegelijkertijd werd gereflecteerd op een aantal inhoudelijke en praktische aandachtspunten.

Zo kwam naar voren dat het toepassen van methodieken als “één-gezicht-één-taal” in de praktijk niet vanzelfsprekend is, onder meer vanwege handelingsverlegenheid, onvoldoende ondersteuning en beperkte zichtbaarheid op de werkvloer. Het gebruik van Limburgs blijft vaak afhankelijk van individuele motivatie van PP’ers, wat structurele borging bemoeilijkt.

DE KLANKBORDGROEP FORMULEERDE DAARBIJ CONCRETE AANBEVELINGEN

- **Inhoudelijk:**
intensieve coaching op locatie, meer aandacht voor reflectiemomenten in team overleggen, en structurele aandacht voor meertaligheid binnen het pedagogisch beleid.
- **Materiaal technisch:**
vereenvoudiging en thematische koppeling van materialen aan de dagelijkse praktijk, grotere beschikbaarheid van ondersteunende hulpmiddelen (zoals een herkenbare startset met handpop, praatplaten, boekjes en liedjes).
- **Communicatief:**
herkenbare positionering van het project richting ouders (bijv. via posters, flyers, een korte introductievideo of QR-code), en grotere zichtbaarheid van Zjuulke binnen de opvanglocaties.
- **Organisatorisch:**
ontwikkeling van een standaard werkvorm voor het implementeren van meertalig werken, inclusief voorbeeldroutines en afstemmingsmomenten binnen teams.

Op basis van deze reflecties adviseert de klankbordgroep om ook in vervolgfases structureel gebruik te blijven maken van een klankbordgroep. Dit draagt bij aan kennisdeling, praktijksturing, beleidsafstemming en duurzame implementatie van meertalig handelen in de kinderopvang.

Dankwoord

Graag spreken wij onze oprechte dank uit aan 't Hoes veur 't Limburgs, en in het bijzonder aan Silvia Segers-Weusten, voor het vertrouwen en de inspirerende samenwerking rondom deze mooie en waardevolle opdracht. De betrokkenheid, inhoudelijke scherpte en het blijvende enthousiasme voor de Limburgse taal vormden een belangrijke motor onder dit onderzoek.

Daarnaast willen wij onze dank uitspreken aan de deelnemende locaties, de pedagogisch professionals en de ouders die hun ervaringen, perspectieven en tijd met ons hebben gedeeld. Hun openheid, betrokkenheid en bereidheid om te reflecteren op de dagelijkse praktijk maakten dit onderzoek mogelijk en gaven het een stevige basis in de werkelijkheid van de kinderopvang.

Ook bedanken wij de leden van de klankbordgroep voor hun waardevolle inbreng, kritische reflecties en meedenken gedurende het onderzoeksproces. Hun expertise en betrokkenheid hebben bijgedragen aan de scherpte, relevantie en praktische bruikbaarheid van de bevindingen.

Dit onderzoek onderstreept opnieuw hoe waardevol de Limburgse taal is voor jonge kinderen: niet alleen als drager van cultuur, identiteit en verbondenheid, maar ook als volwaardige taal die bijdraagt aan brede taalontwikkeling, meertaligheid en het welbevinden van kinderen. Door het Limburgs een plek te geven in de dagelijkse praktijk van de kinderopvang, wordt recht gedaan aan de leefwereld van kinderen en hun gezinnen, en ontstaat ruimte voor herkenning, veiligheid en trots.

De bevindingen laten zien dat de bereidheid en motivatie om met de Limburgse taal te werken groot zijn, maar dat duurzame verankering vraagt om blijvende ondersteuning, professionalisering en normalisering. Onze wens is dan ook dat de inzichten en aanbevelingen uit dit onderzoek bijdragen aan een volgende stap: waarin de Limburgse taal niet langer als uitzondering wordt gezien, maar als vanzelfsprekend onderdeel van opvoeden, leren en opgroeien in Limburg.

Wij hopen dat dit onderzoek mag bijdragen aan verdere versterking en borging van initiatieven zoals Zjuulke, en aan een toekomst waarin de Limburgse taal met vertrouwen, kennis en plezier wordt doorgegeven aan nieuwe generaties.

Jerôme van Dongen
Emily van Gool
Nardie Fanchamps

- Baker, C. (2011). Foundations of bilingual education and bilingualism (5th ed.). Multilingual Matters.
- Bialystok, E. (2009). Bilingualism: The good, the bad, and the indifferent. *Bilingualism: Language and Cognition*, 12(1), 3–11.
- Bialystok, E., Luk, G., Peets, K. F., & Yang, S. (2010). Receptive vocabulary differences in monolingual and bilingual children. *Bilingualism: Language and Cognition*, 13(4), 525–531.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Bryman, A. (2016). Social research methods (5th ed.). Oxford University Press.
- Cornips, L., & De Rooij, V. (2013). The sociolinguistics of place and belonging: Perspectives from the Netherlands. *International Journal of the Sociology of Language*, 223, 1–8.
- Cornips, L. (2020). The impact of preschool attendance on children's bidialectism in the Netherlands: Why toddlers may stop speaking a regional language (Limburgisg) at home. *Language in Society*, 49(3), 333–355.
- Schmeets, H., & Cornips, L. (2021). Talen en dialecten in Nederland: Wat spreken we thuis en wat schrijven we op sociale media? *Statistische Trends*.
- Creswell, J. W., & Clark, V.P. L. (2018). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.). SAGE Publications.
- Cummins, J. (2000). Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire. *Multilingual Matters*.
- Cummins, J. (2001). Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education? *Sprogforum*, 7(19), 15–20.
- Damhuis, R. (2016). Doen, denken en dialoog. Maak W&T compleet met taaldenkgesprekken. *MeerTaal*, 3(2), Special Tech your future, *Taal en Wetenschap en Technologie*, 4–5.
- Denzin, N. K. (2017). The research act: A theoretical introduction to sociological methods (4th ed.). Routledge.
- Driessen, G., & Borel, M. (2021). Thuisstalen en onderwijsachterstanden in Nederland. Radboud Universiteit Nijmegen.
- Extra, G., & Yagmur, K. (2012). Language rich Europe: Trends in policies and practices for multilingualism in Europe. Cambridge University Press.
- Fetters, M. D., Curry, L. A., & Creswell, J. W. (2013). Achieving integration in mixed methods designs—Principles and practices. *Health Services Research*, 48(6 Pt 2), 2134–2156. <https://doi.org/10.1111/1475-6773.12117>
- Fishman, J. A. (1991). Reversing language shift: Theoretical and empirical foundations of assistance to threatened languages. *Multilingual Matters*.
- García, O., & Wei, L. (2014). Translanguaging: Language, bilingualism and education. Palgrave Macmillan.
- Keulen, A. van (2014). Pedagogisch kader voor professionele netwerken onderwijs en kinderopvang. Amsterdam, SWP.
- MIND-team (2021). Meertaligheid in de dagopvang. Een onderzoek naar de effecten van het gebruik van twee talen op het kinderdagverblijf. Universiteit van Amsterdam.
- Paradis, J. (2019). Early bilingual and multilingual development. Cambridge University Press.
- Prins, J. & Hovinga, D. (2017). Hoofd, schouders, knie en taal. Over de voetafdruk van onze ervaring in onze taal en ons denken. Lectoraat Natuur en Ontwikkeling Kind.
- Silverman, D. (2020). Interpreting qualitative data (6th ed.). SAGE Publications.
- Van den Bosch, L., Segers, E., & Verhoeven, L. (2019). The Role of Linguistic Diversity in the Prediction of Early Reading Comprehension: A Quantile Regression Approach. *Scientific Studies of Reading*, 23(3), 203–219.
- Van Koeven, E & Smits, A. (2020). Rijke taal: Taaldidactiek voor het basisonderwijs. Boom
- Verhoeven, L., & Leseman, P. (2006). Bilingualism and early literacy: Language, literacy, and cognitive development in bilingual preschool children. *Applied Psycholinguistics*, 27(3), 493–504.

BIJLAGE 1 : VRAGENLIJST 2 pp over project

Vragenlijst voor PP								
Naam PP								
	Hoe vaak heb je de volgende onderdelen toegepast en/of deelgenomen ?	nooit	weinig	soms	vaak	altijd	Wat is de meerwaarde en geef hier een rapportcijfer aan van 1/m5. (1 = laag, 5 = hoog)	opmerkingen
1	Een gezicht een taalmethode Je spreekt Limburgs met de kinderen							
2	Tijd en plaatsmethode Je spreekt Limburgs op vaste momenten of in specifieke situaties (zoals tijdens het eten of opruimen)							
3	Ondersteuning op locatie Je hebt baat bij de deskundigheid en expertise die is aangeboden en deelt dit met je collega's							
4	Gebruik website met als onderdeel de taalgroeiometer Je kent de site www.taalgroeiometer.nl							
4a	Je attendeert ouders en collega's op de site							
5	Limburgstalige theateervoorstellingen Je hebt de voorstelling van het Goudverteltheater met pop Zjuulke en knuffel Leike gezien							
6	Praktische tools Je gebruikt en past de kleurplaten toe							
6a	Je zingt de dialectliedjes van de troubadour							
6b	Je gebruikt de Limburgse leesboekjes							
6c	Je gebruikt de ideeën en aanwijzingen van July Vijgen zoals interactief meertalig voorlezen							
6d	Je gebruikt de pop Zjuulke							
6e	Je gebruikt de knuffel Leike							
6f	Je past toneelonderdelen toe zoals je ze hebt gezien en geleerd van het Goudverteltheater							

BIJLAGE 2 : VRAGENLIJST 3 observatielijst pp voor kind

Observatielijst PP voor kind							
Naam kind							
		nooit	weinig	soms	vaak	altijd	opmerkingen
1	Denkt u dat het kind thuis Limburgs spreekt?						
2	Spreekt het kind Limburgs op de opvang?						
3	Wanneer spreekt het kind Limburgs op de opvang?						
3a	tijdens spelsituaties						
3b	tijdens het voorlezen of als er gezongen wordt						
3c	tijdens buiten spelen						
3d	tijdens etenstijd						
4	bij uitdrukkingen van emoties zoals boos, blij of verdrietig						
5	met andere kinderen						
6	overige momenten						

BIJLAGE 3 : VRAGENLIJST 4 aan ouders

Vragenlijst ouders		
Naam ouders		
Naam kind		
Mag ik u benaderen voor een interview (circa 30 min)? Zo ja, noteer hier uw telefoonnummer		
	JA/NEE	telefoonnummer

		nooit	weinig	soms	vaak	altijd	opmerkingen
1	Spreekt u thuis Limburgs met uw partner?						
2	Spreekt u thuis Limburgs met uw kind?						
3	Spreekt uw kind ook Limburgs terug?						
4	Spreekt uw partner (indien aanwezig) thuis Limburgs met uw kind?						
5	Spreekt uw kind Limburgs met andere familieleden bijvoorbeeld broertje, zusje, opa, oma, tante, oom						
6	Mag uw kind Limburgs spreken op de opvang?						
7	Mogen de pedagogische medewerkers Limburgs spreken met uw kind of bijvoorbeeld de pop Zjuulke en knuffel Leike of kleurplaten als middel gebruiken?						
8	Weet u dat meertaligheid (bv Limburgs) goed is voor de ontwikkeling van uw kind? (ja/nee)						

Interviewleidraad voor Pedagogisch Professional (PP)

Introductie

- Dank u wel voor uw tijd.
- Het doel van het interview is om in een onderzoek vast te leggen hoe, wanneer en hoeveel Limburgse taal wordt gesproken en toegepast in de kinderopvang en thuis
- De informatie wordt vastgelegd in een onderzoeksverslag.
- Het interview kan worden opgenomen. Heeft u daar bezwaar tegen?
- De informatie die u verstrekt wordt anoniem verwerkt in het verslag
- U heeft altijd de mogelijkheid om het interview te stoppen
- U heeft altijd recht op het inzien van de resultaten

Naam Pedagogisch Professional:

1. Aanpak

a. Een-gezicht-een-taalmethode

- **Gebruik:** Hoeveel collega's gebruiken deze methode in jouw omgeving? Wat is jouw mening hierover?
- **Reacties van kinderen:** Hoe reageren de kinderen op deze methode? Merk je verschillen in hun betrokkenheid of taalontwikkeling?
- **Positieve punten:** Wat vind je goed aan de een-gezicht-een-taalmethode? Waarom werkt het volgens jou?
- **Uitdagingen:** Zijn er ook nadelen aan deze aanpak? Wat zou je graag anders zien?

b. Tijd-plaats-methode

- **Gebruik:** Hoeveel collega's maken gebruik van deze methode? Wat is jouw ervaring hiermee?

- **Reacties van kinderen:** Hoe reageren de kinderen op de tijd-plaats-methode? Zie je positieve of negatieve effecten op hun gedrag of taalontwikkeling?
- **Positieve punten:** Wat spreekt je aan in deze methode? Wat maakt het effectief?
- **Uitdagingen:** Ervaar je ook nadelen bij de tijd-plaats-methode? Welke aanpassingen zouden eventueel nodig zijn?

2. Ondersteuning op locatie

- **Tijdsinvestering:** Hoeveel tijd wordt er besteed aan het vinden van passende manieren om het project Sjuulke bij jou op locatie te implementeren? Vind je dat voldoende?
- **Ondersteuningsniveau:** Zou je meer of minder ondersteuning willen? Waar ligt jouw voorkeur?
- **Waardevolle ondersteuning:** Welke vorm van ondersteuning heb je als meest waardevol ervaren?
- **Verbeteringen:** Heb je suggesties die de ondersteuning beter zouden maken?

3. Inzet van hulpmiddelen

a. Inzet van de kleurplaten

- **Toepassing:** Gebruik je de kleurplaten in je werk?
- **Tijdsinvestering:** Kost de inzet van het gebruik van de kleurplaten je veel tijd of moeite?
- **Concrete toepasbaarheid:** Hoe vaak kun je de kleurplaten gebruiken in jouw dagelijkse werk?
- **Reacties van de kinderen:** Merk je iets aan de kinderen als je de kleurplaten aanbiedt?

b. Inzet van de Limburgse (beweeg)liedjes

- **Toepassing:** Heb je de Limburgse liedjes al gebruikt in je werk? Wat vond je ervan? Ben je ook bekend met de beweegliedjes?
- **Tijdsinvestering:** Hoeveel tijd of moeite kost het je om de liedjes te gebruiken in je werk? Wat zijn hiervan de redenen?
- **Concrete toepassing:** Gebruik je de liedjes die je hebt gehoord van de Troubadour of gebruik je andere liedjes?

- **Reacties van de kinderen:** Als je de liedjes toegepast of hebt toegepast, hoe reageerden de kinderen?

c. Inzet van het gebruik van Limburgse leesboeken

- **Toepassing:** Gebruik je de Limburgse voorleesboeken? Waarom wel of niet? Welke boeken gebruik je en hebben je voorkeur?
- **Tijdsinvestering:** Hoeveel voorbereidingstijd kost het je om de Limburgse voorleesboeken te gebruiken? Ben je hier tevreden over of juist niet? Hoe lang lees je voor?
- **Concrete toepassing:** Op welke momenten gebruik je de voorleesboeken? En op wat voor manier? Gebruik je daarbij ook de adviezen van July Vijgen die betrekking hebben op interactief voorlezen?
- **Reacties van de kinderen:** Wat denk je dat de kinderen hebben opgestoken van de voorleesmomenten? Wat valt je op?

d. Inzet van de pop Zjuulke en knuffel Leike

- **Toepassing:** Maak je gebruik van de pop Zjuulke in je werk? Hoe doe je dat?
- **Tijdsinvestering:** Hoe vaak gebruik je de pop en is dat voor je gevoel genoeg? Kost het je veel tijd om het voor te bereiden?
- **Concrete toepassing:** Wanneer en hoeveel maak je gebruik van de pop? Zie je nadelen in het gebruik van de pop in de opvang?
- **Reacties van de kinderen:** Wat zouden de kinderen opsteken van de activiteiten waar je de pop bij gebruikt? Wat valt je het meeste op?

e. Inzet van de website (in het bijzonder de taalgroeimeter)

- **Toepassing:** Ben je bekend met de site en de taalgroeimeter? Heb je deze al een keer bekeken?
- **Tijdsinvestering:** Hoeveel tijd kun en wil je besteden aan het bekijken van de website? Wanneer is het voor jou zinvol?

Algemene vragen:

Bespreek je met je collega's het project Zjuulke en wanneer er hulpmiddelen ter ondersteuning van de Limburgse taal worden ingezet?

Hoe denk je over de zichtbaarheid en bekendheid van het project Zjuulke? Wat zou er nog verbeterd kunnen worden?

Heb je nog opmerkingen?

Afsluiting

- Dank u wel voor uw bijdrage.
- Is er nog iets dat u zou willen toevoegen?
- Alle gegevens worden gebundeld en uiteindelijk verwerkt in een onderzoeksverslag

Informatiebrief voor pedagogisch professionals

Beste pedagogisch professional,

Mag ik je iets vragen?

Jonge kinderen ontwikkelen zich op hun eigen manier. Jij als pedagogische medewerker probeert hier zo goed mogelijk rekening mee te houden en waar het mogelijk is deze ontwikkeling te stimuleren. Een onderdeel van deze ontwikkeling is de **taalontwikkeling**. Daarin kunnen kinderen ook verschillen, zo kunnen kinderen thuis bijvoorbeeld een andere taal dan Nederlands spreken (denk aan Limburgs of Pools). Meertalige ontwikkeling is leuk en leerzaam voor alle kinderen en het zou voor de kinderen een verrijking zijn als dit in de opvang een plek krijgt.

In jouw opvang wordt dit gedaan door deel te nemen aan het project **Zjuulke**. De **Limburgse taal** wordt op verschillende manieren ingezet door pedagogisch medewerkers.

We willen via een onderzoek nagaan wat jouw ervaringen met het project Zjuulke zijn. We gaan de gegevens inventariseren en de conclusies verwerken in een verslag. De gegevens worden anoniem verwerkt.

Wat is nu de bedoeling?

We vragen jouw medewerking om een vragenlijst in te vullen. Het invullen kost niet meer dan 5 minuten. Mogelijk vragen we je nadien of je bereid bent om in een interview meer toelichting te geven.

We bedanken je al bij voorbaat voor de tijd die je wilt nemen om mee te werken aan het onderzoek. We hopen dat we op jouw steun kunnen rekenen.

Met vriendelijke groet,

Namens alle betrokken onderzoek partners,

Emily van Gool

Hoes veur 't Limburgs
Weerstand Roermond
Bredeweg 10, 6042 GG, Roermond
0475 399 299
info@hoesveurtlimburgs.nl
www.hoesveurtlimburgs.nl

provincie
Limburg

Informatiebrief voor ouders/verzorgers

Beste ouders/verzorgers,

Fijn dat u uw peuter aan ons toevertrouwt bij MIK&PIW groep.

Bij onze kinderopvang vinden we de **taalontwikkeling van peuters** heel belangrijk. Onze pedagogisch medewerkers stimuleren dit dagelijks door veel te praten met de kinderen en hen te laten reageren op hun omgeving. Dit doen we vooral in het Nederlands.

Sommige kinderen groeien thuis op met een andere taal, zoals het **Limburgs**. Meertaligheid is goed voor kinderen. Het spreken van meer dan één taal heeft veel voordelen, zoals onderzoek laat zien, want kinderen die meertalig opgroeien:

- kunnen zich beter concentreren, focussen en sneller schakelen;
- hebben een groter werkgeheugen;
- zetten letters gemakkelijker om naar klanken;
- leren later makkelijker een nieuwe taal;
- hebben een positievere houding ten opzichte van andere talen en culturen;
- krijgen later minder snel last van dementie;
- voelen zich gezien en gehoord als hun thuistaal er mag zijn!

Op de opvang werken we met een talenbewuste aanpak, waarbij we met het project **Zjuulke** de Limburgse taal stimuleren. Zo zorgen we ervoor dat kinderen, die thuis Limburgs spreken, deze taal ook bij ons op de groep kunnen blijven ontwikkelen.

We willen graag onderzoeken hoe de Limburgse taal binnen de kinderopvang ruimte krijgt zodat de meertaligheid bij de kinderen wordt gestimuleerd. Hiervoor verzamelen we ervaringen van pedagogisch medewerkers via vragenlijsten en interviews, doen we observaties in de groep, en willen we jullie, als ouders of verzorgers, vragen een korte vragenlijst in te vullen. De gegevens worden anoniem verwerkt.

We hopen dat we op uw steun kunnen rekenen.

Met vriendelijke groet,

Namens alle betrokken onderzoekspartners,

Emily van Gool

Hoes veur 't Limburgs
Weerstand Roermond
Bredeweg 10, 6042 GG, Roermond
[0475 399 299](tel:0475399299)
info@hoesveurtlimburgs.nl
www.hoesveurtlimburgs.nl

provincie
Limburg

Toestemmingsverklaring deelname aan kwalitatief onderzoek

Onderzoek Limburgs in opvang

Ervaringen van medewerkers en ouders/verzorgers met tweetaligheid (de Limburgse taal) in de kinderopvang

Doel van het onderzoek:

Het doel van dit onderzoek is om de mate van tweetaligheid (de Limburgse taal) met behulp van de interventie Zjuulke in kaart te brengen en de ervaringen en belevingen hiervan door ouders en pedagogische medewerkers.

Onderzoeksvraag:

Hoe werkt interventie Zjuulke – gericht op het stimuleren van de Limburgse taal in de opvang- in de praktijk? Hoe zijn de ervaringen en wat is de potentiële impact?

Deelvragen:

- Hoeveel Limburgs wordt er nu in de opvang gesproken door de kinderen en de pedagogische medewerkers?
- Is er een verandering te constateren nadat de interventie heeft plaatsgevonden?
- Welke hulpmiddelen worden er gebruikt ter ondersteuning?
- Wat vinden de ouders van tweetaligheid?

Onderzoekers:

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van MIK/PIW in opdracht van de het Huis voor de Kunsten.

Doelgroep:

Aan dit onderzoek nemen zowel betrokken professionals, de pedagogisch medewerkers als ouders/verzorgers deel. Het onderzoek richt zich op de jonge kinderen (peutergroep 2-4 jaar).

Onderzoeksmethode:

Deelname aan dit onderzoek houdt in dat u gevraagd wordt deel te nemen aan een semigestructureerd interview. Ouders/verzorgers zullen telefonisch of fysiek worden geïnterviewd, terwijl professionals via Microsoft Teams worden geïnterviewd. De interviews zullen 15- 30 minuten duren.

Vrijwilligheid en vertrouwelijkheid:

Uw deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt op elk moment, zonder opgaaf van reden, besluiten te stoppen met het onderzoek. Alle gegevens worden anoniem verwerkt, en er wordt vertrouwelijk omgegaan met uw informatie. De resultaten worden enkel gebruikt voor onderzoeksdoeleinden en zullen niet naar individuele deelnemers herleidbaar zijn.

Vragen of opmerkingen:

Indien u vragen heeft over het onderzoek of uw deelname, kunt u contact opnemen met de onderzoekers via [\[contactgegevens\]](#).

**ZU
YD**

Toestemming:

Door ondertekening van deze verklaring geeft u aan dat u geïnformeerd bent over het doel, de methode en de inhoud van het onderzoek, en dat u vrijwillig instemt met deelname aan dit onderzoek.

Naam deelnemer: _____

Handtekening: _____

Datum: _____

**ZU
YD**

OPDRACHTGEVER

Hoes veur 't Limburgs

Het Hoes veur 't Limburgs is het kennis- en expertisecentrum voor de Limburgse taal. Het Hoes veur 't Limburgs zet zich in voor het behouden, bevorderen en bestendigen van het Limburgs, zodat de Limburgse taal ook in de toekomst op zo veel mogelijk plekken te horen en te zien is. Vanuit een stevige inhoudelijke en wetenschappelijke basis stimuleert 't Hoes veur 't Limburgs bewustwording over meer-taligheid en ondersteunt het initiatieven die bijdragen aan een duurzame positie van de Limburgse taal.

Als initiatiefnemer van de interventie Zjuulke vervult 't Hoes veur 't Limburgs een verbindende en agenderende rol tussen beleid, praktijk en onderzoek. Met deze opdracht heeft de organisatie bijgedragen aan het vergroten van kennis over het gebruik van de Limburgse taal in de kinderopvang en aan het onderbouwen van de meerwaarde van meertaligheid voor jonge kinderen.

Meer info: Hoes veur 't Limburgs - <https://hoesveurtlimburgs.nl/>

OPDRACHTNEMER

De Innovatiewerkplaats van MIK & PIW Groep, Radar en Zuyd Hogeschool

De Innovatiewerkplaats is een samenwerkingsverband van MIK & PIW Groep, Radar en Zuyd Hogeschool, waarin praktijk, onderzoek en opleiding samenkomen. Binnen de Innovatiewerkplaats wordt gewerkt aan praktijkgericht onderzoek en innovatievraagstukken in het sociaal domein, met specifieke aandacht voor leren, ontwikkelen en verbeteren in en met de beroepspraktijk.

De Innovatiewerkplaats kenmerkt zich door een actiegerichte en participatieve werkwijze, waarbij professionals, organisaties en onderzoekers gezamenlijk optrekken. Door onderzoek te verbinden aan dagelijkse praktijkervaringen draagt de Innovatiewerkplaats bij aan kennisontwikkeling die direct toepasbaar is en aansluit bij maatschappelijke vraagstukken. In dit onderzoek is deze werkwijze ingezet om inzicht te krijgen in de toepassing, ervaringen en potentiële impact van de interventie Zjuulke binnen de Limburgse kinderopvang.

MIK & PIW GROEP
Sociaal werk & Kinderopvang

**ZU
YD**

Contact

Bij vragen of reacties over dit onderzoeksrapport kunt u contact opnemen met:

- dr. Jérôme van Dongen
- jerome.vandongen@mik-piwgroep.nl

EVALUATIE INTERVENTIE ZJUULKE
MIK & PIW GROEP & RADAR